

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Obchod s bioprodukty a biopotravinami ve včelařství
v České republice**

Bc. Libuše Fialová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Libuše Fialová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Obchod s bioprodukty a biopotravinami ve včelařství v České republice

Název anglicky

Trade with Organic Products of Beekeeping in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem diplomové práce je provést zhodnocení obchodu s bioprodukty a biopotravinami ve včelařství a zpracovat doporučení pro výrobce medu, kteří usilují o získání certifikace bio v rámci České republiky.

Metodika

Vytvoření teoretické části bude vycházet ze studia dostupné literatury, především odborných knih a dalších relevantních informačních zdrojů. Teoretická východiska budou zpracována na základě metody zkoumání dokumentů a prostřednictvím komparace a syntézy informací ze sekundárních zdrojů.

Následně bude zpracována praktická část práce, která bude vycházet z charakteristiky včelařství a analýzy současného stavu nabídky na trhu s biopotravinami v České republice. Spotřebitelské preference budou zjišťovány prostřednictvím dotazníkového šetření, jeho výsledky budou vyhodnoceny a interpretovány. Dalším metodologickým nástrojem bude interview. V závěru diplomové práce budou zpracována doporučení pro výrobce medu v České republice, kteří usilují o získání certifikace bio.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

bioprodukt, certifikace, ekologické zemědělství, med, spotřebitel, včelařství

Doporučené zdroje informací

BONDURAND, Gilles, BOSCH, Hernan. Honey: production, consumption, and health benefits. New York: Nova Science Publishers, Inc., c2012. ISBN 9781621001591.

Ekologické zemědělství v České republice: Ročenka 2014. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2015. ISBN 978-80-7434-250-9.

MOUDRÝ, Jan, PRUGAR, Jaroslav. Biopotraviny: hodnocení kvality, zpracování a marketing. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2002. Příručka ekologického zemědělce. ISBN 80-7271-111-3.

ŠARAPATKA, Bořivoj, URBAN, Jiří. Ekologické zemědělství v praxi. Šumperk: PRO-BIO, 2006. ISBN 80-87080-00-9.

TITĚRA, Dalibor. Včelí produkty mýtů zbavené: med, vosk, pyl, mateří kašička, propolis, včelí jed. Praha: Ve spolupráci s Českým svazem včelařů vyd. nakl. Brázda, 2006. ISBN 80-209-0347-X.

VÁCLAVÍK, Tomáš. Ekologické zemědělství a biodiverzita. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2006. ISBN 80-7084-485-X.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 ZS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Miroslava Navrátilová

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 2. 11. 2016

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 7. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 20. 11. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Obchod s bioprodukty a biopotravinami ve včelařství v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.03.2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Miroslavě Navrátilové za odbornou pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování diplomové práce. Dále také děkuji svým přátelům, rodině a především manželovi za podporu po dobu studia.

Obchod s bioprodukty a biopotravinami ve včelařství v České republice

Souhrn

Tématem diplomové práce je „Obchod s bioprodukty a biopotravinami v oblasti včelařství v České republice“. Cílem práce je poskytnout přehledné, souhrnné a komplexní informace o ekologickém zemědělství, „bioprodukcí“ a procesů certifikace, tj. získání ochranné „bioznámky“. Teoretická část práce se věnuje deskripci a rozboru pojmů, legislativních procesů a dokumentů v daném oboru. Praktická část se nejprve věnuje případově studii a následnému seznámení s výsledky dotazníkového šetření, které mělo za úkol analyzovat priority spotřebitelů při koupi produktů v „bio“ kvalitě, medu a výrobků z něj. Další část práce je věnována rozhovorům se včelaři a zhodnocení předností samotných včelařů.

Klíčová slova: bioprodukt, certifikace, ekologické zemědělství, med, včelařství

Trade of the Organic Products of Beekeeping in the Czech Republic

Summary

Trade of the organic products of beekeeping in the Czech Republic is the topic of the present thesis. The target of the thesis is to provide transparent, summarised and complex information about organic agriculture, “organic production” and certification process, i.e. registering a “trademark”. The practical part of the thesis is devoted at first to the case study and at second questionnaire inquiry results, which was focused on customers’ priorities analysis in buying products of organic quality, honey and honey products. Following part of the work consists of beekeepers interviews and beekeepers advantages evaluation given by themselves.

Keywords: organic product, certification, organic agriculture, honey, beekeeping

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl diplomové práce	15
2.2 Metodika postupy	15
3 Teoretická východiska	17
3.1 Ekologické zemědělství	17
3.1.1 Rozdíl mezi ekologickým a konvenčním zemědělstvím	17
3.1.2 Vývoj ekologického zemědělství v České republice	19
3.1.3 Aktuální platná legislativa ekologického zemědělství.....	20
3.1.4 Registrace ekologického zemědělce	22
3.1.5 Kontrolní organizace.....	24
3.1.6 Principy, zásady a chov zvířat v ekologickém zemědělství.....	25
3.1.6.1 Principy ekologického zemědělství.....	25
3.1.6.2 Zásady pěstování rostlin	26
3.1.6.3 Ekologický chov zvířat.....	27
3.2 BIOPRODUKTY A BIOPOTRAVINY	28
3.2.1 Definice a specifika bioproduktů, biopotravin, ostatních bioproduktů dle platné české legislativy.....	28
3.2.2 Bioprodukty, biopotraviny a současná společnost.....	29
3.3 Označování bioproduktů a biopotravin.....	29
3.4 Formy obchodování s bioprodukty	32
3.4.1 Formy přímého prodeje	33
3.4.2 Biobedýnkový systém.....	34
3.4.3 Biofarma	34
3.4.4 Maloobchodní subjekty.....	35
3.5 Ekologický chov včel.....	36
3.5.1 Historie medu.....	36
3.5.2 Vznik medu.....	37
3.5.3 Druhy medu podle původu	37
3.5.4 Ekologický chov včel.....	38
3.6 Proces získání ochranné biozámky	42
3.6.1 Registrace činnosti v ekologickém zemědělství	44
3.6.2 Žádost o registraci subjektu	44
3.7 Specifikace nového bioproduktu.....	45
3.7.1 Nový bioprodukt – „bio“ med	45

4 Vlastní práce	47
4.1 Vymezení a charakteristika Středočeského kraje.....	47
4.2 Průzkum trhu.....	48
4.3 Charakteristika výzkumu	50
4.3.1 Základní údaje případové studie	50
4.3.1.1 Objekt výzkumu	51
4.3.1.2 Území	51
4.3.2 Průběh výzkumu	52
4.3.3 Druhy výzkumu	52
4.3.4 Cíl výzkumu.....	53
4.3.5 Vyhodnocení dotazníku	54
4.3.6 Vyhodnocení rozhovorů, charakteristika dotazovaných včelařů	78
4.3.6.1 Výzkumný vzorek	78
4.3.6.2 Výzkumné otázky	79
4.3.6.3 Vyhodnocení výzkumu.....	83
5 Závěry výzkumného šetření	84
5.1 Závěry výzkumného šetření – dotazník	84
5.2 Závěry výzkumného šetření – rozhovor.....	84
5.3 Závěry výzkumného šetření – doporučení pro včelaře	85
6 Závěr.....	86
7 Seznam použitých zdrojů	87
7.1 Seznam knižních zdrojů	87
7.2 Seznam internetových zdrojů.....	89
8 Seznam použitých zákonů, zkratk	92
8.1 Seznam použitých právních předpisů.....	92
8.2 Seznam ostatních zkratk.....	92
9 Přílohy	94

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Logo Mezinárodní federace hnutí ekologického zemědělství.....	23
Obrázek č. 2: Logo organizace – KEZ o.p.s.....	24
Obrázek č. 3: Logo organizace – ABCERT AG, organizační složka.....	24
Obrázek č. 4: Logo organizace – Biokont CZ, s.r.o.	25
Obrázek č. 5: Logo organizace – Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.	25

Obrázek č. 6: Základní principy ekologického zemědělství - uzavřený cyklus ekologického hospodaření.....	26
Obrázek č. 7: Označení produktu ekologického zemědělství – „bioznámka“, tzv. „biozebra“ (dle vyhlášky č. 16/2006 Sb.).....	30
Obrázek č. 8: Logo EU pro ekologickou produkci, tzv. zelený list.....	31
Obrázek č. 9: Logo – Národní značka kvality KLASA.....	31
Obrázek č. 10: Logo – Regionální potravina.....	32
Obrázek č. 11: Tisíc let starý med	36
Obrázek č. 12: Rozdílné úlohy státu, dozorových orgánů a kontrolních organizací	43
Obrázek č. 13: Mapa Středočeského kraje.....	47
Obrázek č. 14: Území výskytu včelnice (okruh 5ti km od místa včelnice).....	52

Seznam grafů

Graf č. 1: Vývoj počtu registrovaných výrobců a faremních výrobců biopotravin v ČR, rok 2007 – 2015.....	19
Graf č. 2: Počet ekofarem a výměra celkové plochy v ekologickém zemědělství, v krajích ČR (rok 2014).....	47
Graf č. 3: Grafické znázornění otázky č. 1	54
Graf č. 4: Grafické znázornění otázky č. 2	55
Graf č. 5: Grafické znázornění otázky č. 3	56
Graf č. 6: Grafické znázornění otázky č. 4	57
Graf č. 7: Grafické znázornění otázky č. 5	57
Graf č. 8: Grafické znázornění otázky č. 6	58
Graf č. 9: Grafické znázornění otázky č. 7	59
Graf č. 10: Grafické znázornění otázky č. 8	60
Graf č. 11: Grafické znázornění otázky č. 9	60
Graf č. 12: Grafické znázornění otázky č. 10	61
Graf č. 13: Grafické znázornění otázky č. 11	62
Graf č. 14: Grafické znázornění otázky č. 12	63
Graf č. 15: Grafické znázornění otázky č. 13	64
Graf č. 16: Grafické znázornění otázky č. 14	65
Graf č. 17: Grafické znázornění otázky č. 15	65

Graf č. 18: Grafické znázornění otázky č. 16	66
Graf č. 19: Grafické znázornění otázky č. 17	67
Graf č. 20: Grafické znázornění otázky č. 18	67
Graf č. 21: Grafické znázornění otázky č. 19	68
Graf č. 22: Grafické znázornění otázky č. 20	69
Graf č. 23: Grafické znázornění otázky č. 21	69
Graf č. 24: Grafické znázornění otázky č. 22	70
Graf č. 25: Grafické znázornění otázky č. 23	71
Graf č. 26: Grafické znázornění otázky č. 24	72
Graf č. 27: Grafické znázornění otázky č. 25	73
Graf č. 28: Grafické znázornění otázky č. 26	73
Graf č. 29: Grafické znázornění otázky č. 27	74
Graf č. 30: Grafické znázornění otázky č. 28	75
Graf č. 31: Grafické znázornění otázky č. 29	76
Graf č. 32: Grafické znázornění otázky č. 30	76
Graf č. 33: Grafické znázornění otázky č. 31	77
Graf č. 34: Grafické znázornění doby včelaření oslovených včelařů	79
Graf č. 35: Grafické znázornění počtu včelstev oslovených včelařů.....	81

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rozdíl mezi konvenčním a ekologickým zemědělstvím	18
Tabulka č. 2: Členění medu (dle §8, vyhláška č. 76/2003 Sb.)	38
Tabulka č. 3: Přehled ekologických subjektů – Ekologický chovatel včel	41
Tabulka č. 4: Prodej medu – obchodní řetězce, reálné ceny (rok 2016).....	49
Tabulka č. 5: Prodej medu ze dvora (přímo od včelaře), lokalita Středočeský kraj	50
Tabulka č. 6: Otázka 1. Víte, co znamená označení „bio“?.....	54
Tabulka č. 7: Otázka 2. Máte zájem o „bio“ produkty či „bio“ potraviny?.....	55
Tabulka č. 8: Otázka 3. Znáte podmínky, které musí splňovat ochranná „bio“ známka (tzv. „biozebra“)?	56
Tabulka č. 9: Otázka 4. Poznáte označení „bio“ produktů a „bio“ potravin (viz. obrázky č. 1 a 2)?.....	56
Tabulka č. 10: Otázka 5. Jste ochotni připlatit si za produkty v „bio“ kvalitě?	57

Tabulka č. 11: Otázka 6. Je-li Vaše odpověď ano na otázku č. 5, kolik jste ochoten/ochotna připlatit (v Kč)?	58
Tabulka č. 12: Otázka 7. Máte ve svém nejbližším okolí možnost nákupu „bio“ potravin či „bio“ produktů?.....	59
Tabulka č. 13: Otázka 8. Jakou kvalitu „bio“ výrobků preferujete?.....	59
Tabulka č. 14: Otázka 9. Máte zájem o med označený „bio“ známkou?	60
Tabulka č. 15: Otázka 10. Máte zájem o koupit medu přímo od včelaře?	61
Tabulka č. 16: Otázka 11. Máte možnost ve svém nejbližším okolí koupit med přímo od včelaře?	62
Tabulka č. 17: Otázka 12. Máte včelaře v rodině nebo ve svém nejbližším okolí?	62
Tabulka č. 18: Otázka 13. Kde kupujete med?	63
Tabulka č. 19: Otázka 14. Jaká forma prodeje medu je Vám nejbližší?.....	64
Tabulka č. 20: Otázka 15. Znáte podmínky tzv. „prodeje ze dvora“?	65
Tabulka č. 21: Otázka 16. Máte ve svém okolí možnost nákupu ze dvora?.....	66
Tabulka č. 22: Otázka 17. Máte zájem o další včelí produkty?	66
Tabulka č. 23: Otázka 18. Je-li odpověď ano na otázku č. 17, o které produkty máte zájem?	67
Tabulka č. 24: Otázka 19. Víte, že med neobsahuje žádný tuk a ani cholesterol?	68
Tabulka č. 25: Otázka 20. Víte, že kvalitní med se nikdy nezkaží?	68
Tabulka č. 26: Otázka 21. Jaká je roční spotřeba medu Vaší domácnosti (v kg)?	69
Tabulka č. 27: Otázka 22. Za jakou cenu kupujete 1kg medu (v Kč)?.....	70
Tabulka č. 28: Otázka 23. Podle kterých kritérií se rozhodujete pro nákup medu?	71
Tabulka č. 29: Otázka 24. Co si představujete pod pojmem kvalitní med?	72
Tabulka č. 30: Otázka 25. Je pro Vás důležité označení kvality medu?.....	73
Tabulka č. 31: Otázka 26. Jaká konzistence medu Vám vyhovuje?	73
Tabulka č. 32: Otázka 27. Kolik je Vám let?.....	74
Tabulka č. 33: Otázka 28. Jakého jste pohlaví?.....	75
Tabulka č. 34: Otázka 29. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	75
Tabulka č. 35: Otázka 30. Jaký je celkový čistý příjem Vaší rodiny (v Kč)?	76
Tabulka č. 36: Otázka 31. V jakém kraji bydlíte?	77

1 Úvod

Zemědělská činnost ovlivňuje ráz krajiny, přetváří přírodu a s ní spojený technologický pokrok zanechává patrné stopy. Po léta byla zemědělská výroba zcela závislá na vstupu chemie do své produkce formou hnojiv, pesticidních a herbicidních přípravků a preparátů ovlivňujících celkový výnos. Oproti minulosti dnešní spotřebitelé přemýšlí i nad problémy, které pramení ze vstupu surovin do potravinového řetězce. Dnešní doba nám umožňuje získat bohaté spektrum informací o potravinách, které konzumujeme, přidaných látkách obsažených v produktu, ale rovněž i místě a zemi původu. V důsledku toho, jsme čím dál více svědky rozvoje ekologického zemědělství a produkce biopotravin či bioproduktů jako takových.

Z ekologického zemědělství jsou totiž vyloučena všechna průmyslová hnojiva a jiné látky, které mohou být škodlivé. Výsledkem ekologického zemědělství jsou produkty, které mohou být označovány ochrannou „biozámkou“ (tzv. „biozbrou“). Taková produkce pochází z ekologických farem a od ekozemědělců, kteří dodržují všechny postupy a metody, jež jsou pro ekologické zemědělství nutností. Samotné ekofarmy či ekologičtí zemědělci jsou podrobovány přísným kontrolám příslušných orgánů, které zaručují dodržování podmínek „bio“ kvality.

V kvalitě „bio“ je možno zakoupit téměř jakékoli potraviny. A tak není divu, že termíny jakou jsou ekozemědělství, ekofarmy, bioprodukty či biopotraviny se stále více zapojují do běžného života většiny z nás. Na trhu se objevují tisíce produktů, které se pyšní známkou a kvalitou „bio“. I když označení „bio“ nebo také „přírodní“ či „naturální“ nemusí nutně znamenat, že je produkt ryze přírodního charakteru. Přesto je tento termín v současnosti velice oblíbený. Důležitý u bioprodukce je především ten aspekt, že nesmí obsahovat zbytky pesticidů, průmyslových hnojiv a antibiotik či jiných nepovolených léčiv. Při výrobě bioproduktů je také zakázáno používat chemické látky, umělá barviva, sladidla nebo jiné látky, které stimulují chuť. Produkt, který již při samotné výrobě splňuje všechny výše uvedené podmínky, lze nazývat produktem ekologického zemědělství neboli bioproduktem.

Ekologické zemědělství bylo a je námětem pro mnoho autorů, publikací, článků a diskuzí. Nedílným elementem přírody, zemědělství a života lidí jsou včely. Včely již po staletí dokazují svůj přínos pro člověka i pro přírodu samotnou. Nejvýznačnějším včelím

produktem je med. Med je zajímavý již pro svůj vznik a jeho mimořádné možnosti využití. Dnešní trh nabízí celou škálu druhů medu a nespočet možností forem jeho prodeje. Za nejčastější a nejdůležitější formu prodeje lze považovat prodej medu přímo od včelaře, neboli „prodej ze dvora“. Předmětem práce je zjištění, zda je nezbytné získat ochranné označení „bio“ pro med, který pochází z čistého ekologického prostředí, nebo je-li takovýto produkt oceněn svými spotřebiteli i bez „bioznámky“. V diplomové práci je tedy analyzován samotný proces certifikace v oblasti „bio“. Tato práce zpracovává doporučení pro samotné výrobce medu, kteří usilují o získání certifikace „bio“ kvality pro produkt ekologického zemědělství, kterým je med.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl diplomové práce

Hlavním cílem diplomové práce je deskripce a následné zhodnocení procesu certifikace pro produkt ekologického zemědělství v oblasti včelařství a zpracování doporučení pro výrobce medu, kteří usilují o získání certifikace „bio“. Cílem práce je charakteristika ekologického zemědělství. Další úkol spočívá v komparaci produkce bioproduktů a biopotravin. Mezi další cíle práce lze zařadit analýzu forem distribuce bioprodukce ke koncovému spotřebiteli, v neposlední řadě i pochopení a následná analýza legislativní procedury při získávání ochranné „bioznámky“, tzv. „biozephy“. Předpokladem pochopení samotné problematiky je prostudování odborné literatury a objasnění neznámých pojmů v oblasti ekozemědělství, včelařství a „bio“ kvality. Práce je řešena v kontextu s výzkumnými výsledky kvantitativních a kvalitativních poznatků bádání.

2.2 Metodika postupy

Teoretická východiska této práce vycházejí z literární rešerše, jež je založena na studiu odborných knih, článků, internetových a jiných zdrojů. V diplomové práci je zahrnuto několik forem výzkumu. Na úrovni kvantitativní formy výzkumu se odehrává analýza dotazníků a ověření cílů případové studie. Analýza dostupných dokumentů, popis zákonů a jiných materiálů se odehrává na kvalitativní bázi výzkumu. Švaříček a Šedová (2007) k vymezení výzkumných forem uvádí: *„Zjednodušeně řečeno, nástrojem kvantitativního výzkumu je dotazník, zatímco kvantitativní výzkumníci používají rozhovor. Takové pojetí vede ke značnému zjednodušení odlišností obou metodologických přístupů.“* Pro dosažení cílů je využita metoda deskripce a dalších metod zkoumání, jakou jsou například dedukce, dotazníkové šetření, rozhovory a konkrétní případová studie.

Dedukce je v tomto případě aplikována na získané závěry, které vyplynuly z případové studie zkoumaného objektu. Jedná se o fakta, která jsou podřízena legislativnímu procesu certifikace.

Dotazníkové šetření v této práci je realizováno pomocí online dotazníku. Takováto forma výzkumu odráží nezkreslený pohled a preference spotřebitelů. Výhodou sběru dat

pomocí dotazníku je oslovení většího počtu respondentů (Hendl, 2008). Dotazníkové šetření bylo využito pro zjištění poptávky spotřebitelů v oblasti včelařské produkce.

Rozhovor se včelaři poukazuje na kvalitativní stránku výzkumu. Rozhovory odráží postoje samotných včelařů. Rozhovor se odehrává v přirozeném prostředí respondentů a zachycují skutečný stav zkoumané problematiky. Rozhovor byl aplikován při osobním setkání se třemi včelaři vybraného regionu.

Případová studie v této diplomové práci je aplikována na konkrétního ekovčelaře, prodejce ekoprojektu z medu, lokalita včelnice: území CHKO Křivoklátsko, Středočeský kraj. Samotná případová studie je mimo jiné zaměřena na popis legislativního procesu certifikace a rozbor skutečného případu ve zkoumané oblasti. Při tvorbě případové studie je použita metoda komparace s teoretickými východisky. Pro další rozbor je použita metoda analýzy a syntézy zjištěných faktů a empirické metody poznání.

Všechna získaná data z dotazníků a jiných použitých zdrojů byla následně zpracována v empirické části této diplomové práce do souhrnné tabulkové a grafické formy. V závěru práce bude navrženo doporučení pro samotné včelaře.

3 Teoretická východiska

Zemědělství je důležitým odvětvím národního hospodářství, které zahrnuje vlastní zemědělskou produkci, potravinářský průmysl, lesní a vodní hospodářství. Současná agrární politika se zaměřuje na rozvoj multifunkčního zemědělství, jež kromě zemědělské výroby zahrnuje údržbu a tvorbu krajiny, environmentální služby, nezemědělské činnosti, obnovu a rozvoj venkova (MZe ČR, 2002).

Pojmy ekologické zemědělství, bioprodukty a biopotraviny jsou dnes široce diskutovány mezi odborníky i nejšířší veřejností. Názor jednotlivých autorů na tuto problematiku se v mnohém liší a samotná diskuze na toto téma se přenesla prostřednictvím internetu do celé společnosti.

3.1 Ekologické zemědělství

Úloha zemědělství byla po léta propojena s uspokojením poptávky po zemědělské produkci. Neustále zvětšující se populace vedla směr zemědělství ke kvantitativní nadprodukcii. Dnes již zemědělství neslouží výhradně jen k produkci potravin. Zemědělství, v první řadě, úzce souvisí s propojením lidí, krajiny a cenných přírodních zdrojů. Obecním cílem se stala ochrana životního prostředí, kvalita a bezpečnost potravin. Základní myšlenkou ekologického zemědělství je využívat moderní technologie selektivním způsobem a vyhnout se takovým prvkům, které jsou ze své podstaty rizikové a škodlivé pro životní prostředí, nebo které by mohly vést k vychýlení zemědělství z jeho přirozeného prostředí (Dabbert, Häring a Zanolí, 2004). Ekologické zemědělství je založeno na absenci chemických postřiků a hnojiv. Ekologické zemědělství hospodaří šetrně, je v souladu s přírodou a při ošetřování rostlin používá zásadně přírodní prostředky.

3.1.1 Rozdíl mezi ekologickým a konvenčním zemědělstvím

Konvenční zemědělství, neboli také intenzivní či tradiční zemědělství je plně závislé na používání prostředků, které zvyšují výnos zemědělské produkce (tzv. používání chemických látek) nebo také užitek zvířat. *„Intenzivní zemědělství je silně závislé na biocidech, tedy na pesticidech, zejména herbicidech, a jiných chemických přípravcích, které se používají k likvidaci nežádoucích organismů. Každý rok je v České republice použito více než 10 tisíc tun, což odpovídá 180 nákladním vagónům a představuje to ročně*

přibližně 1 kilogram pesticidů na každého muže, ženu a dítě. Intenzivní zemědělství také spotřebuje obrovská množství průmyslových hnojiv.“ (Václavík, 2006). Konvenční zemědělství se vlivem průmyslového rozvoje začalo měnit ve druhé polovině dvacátého století. Nové vědy a technologie se promítly i do povahy zemědělství.

Ekologické zemědělství lze nazývat organické, biologické, nebo také alternativní zemědělství. Alternativní zemědělství je výsledkem snahy o čistší přírodní produkty a zároveň snahy o řešení problémů konvenčního zemědělství. „Hlavními ideami ekologického zemědělství se stává hospodaření v souladu s přírodou s co nejmenší závislostí na vnějších vstupech.“ (Urban a Šarapatka, 2003). Velice zjednodušeně by se tedy mohlo říci, že problémy konvenčního zemědělství motivovaly vznik alternativy, kterou je ekologického zemědělství. Ekologické zemědělství se navrácí zpět ke kořenům organického zemědělství, neboli do dob, kdy do zemědělské produkce nezasahovala žádná chemická modifikace. „Průkopníci ekologického zemědělství byli tedy prozíraví altruisté, kteří zareagovali na tehdejší negativní vývoj v zemědělství.“ (Urban a Šarapatka, 2003).

Základní rozdíly mezi konvenčním a ekologickým zemědělstvím jsou názorně zpracovány v následující tabulce (Tabulka č. 1).

Tabulka č. 1: **Rozdíl mezi konvenčním a ekologickým zemědělstvím**

KONVENČNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ	EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ
Mechanický způsob hodnocení	Holistické pojetí kvality
Upřednostňování kvantity nad kvalitou	Upřednostňování kvality nad kvantitou
Upřednostňování technické kvality	Kvalita produktu je výsledkem kvality celého systému

Zdroj: Moudrý a Prugar, 2002

„Ekologické zemědělství se snaží minimalizovat negativní vlivy hospodaření na přírodní prvky a krajinu.“ (Urban a Šarapatka, 2003).

3.1.2 Vývoj ekologického zemědělství v České republice

V České republice se počátky ekologického zemědělství datují od roku 1990. Tehdy byly registrovány první tři ekologické farmy. Od té doby rostl počet nově vzniklých ekologických farem a největší nárůst výrobců bioproduktů zaznamenala Česká republika v letech 2008 a 2009 (MZe ČR, 2014b). Vývoj počtu registrovaných výrobců a faremních výrobců biopotravin v období let 2007 – 2015 je možno sledovat v grafu č. 1.

Graf č. 1: Vývoj počtu registrovaných výrobců a faremních výrobců biopotravin v ČR v období 2007 - 2015

Zdroj: Hrůza, 2016

Ke konci roku 2015 bylo v České republice zaregistrováno 543 výrobců biopotravin, což je o 7,3 % více než v roce 2014 a 6,1 % více než v roce 2013. Ovšem začátkem roku 2016 je registrováno již jen 539 výrobců biopotravin. „Kondici zemědělství ovlivnilo sucho a situace na světových trzích, například dlouhodobá krize v sektoru mléka a vepřového. Nepříznivé trendy se snažíme zmírnit zacílenými podporami, jejichž celková výše loni vzrostla o 6,8 % na 59,3 miliardy korun, zatímco předloni to bylo 55,6 miliardy.“ řekl ministr Marian Jurečka (MZe ČR, 2015a). Počet výrobců biopotravin se neustále mění dle různých faktorů, které nelze ovlivnit.

Uplatnění bioproduktů a biopotravin na trhu má své jedinečná specifika. Vždy se jedná o zboží vyprodukované za speciálních podmínek, které ukládá zákon o ekologickém zemědělství. Koncem roku 2015 Ústav zemědělské ekonomiky a informatiky (dále jen ÚZEI) zaznamenal roční obrat s biopotravinami na českém trhu v objemu bezmála 3 miliardami Kč, což představuje meziroční obrat o 10 %). Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů však stagnuje pod hranicí 1 % a průměrná roční spotřeba na obyvatele nepřesahuje 200 Kč (ÚZEI, 2015).

Obrat v maloobchodě činil 1 568 mil. Kč, ve veřejném stravování okolo 10 mil. Kč a téměř 87 mil. Kč dosáhl obrat přímého prodeje (zejména přímý prodej z farem). Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů se pohybuje mezi 0,6-0,7 % a průměrná roční spotřeba na obyvatele činí 158 Kč, tj. cca 6 EUR (ÚZEI, 2014). Spotřeba biopotravin a bioproduktů v loňském roce dosáhla 1,67 mld. Kč, meziročně tak vzrostla o 4,6 % (MZe ČR, 2015a).

3.1.3 Aktuální platná legislativa ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství a „bio“ produkce poléhá přísným pravidlům, která určuje legislativa dané země. Základním právním předpisem upravující zásady ekologického zemědělství, je **Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích** ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon č. 242/2000 Sb.“) vydaný Ministerstvem zemědělství České republiky. Dále Novela zákona č. 553/2005 Sb., ze dne 30. 12. 2005, kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a některé další zákony.

Dalším důležitým předpisem je Nařízení Evropské Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91. Základní definicí Zákona č. 242/2000 Sb. Je: *„Ekologickým zemědělstvím se rozumí zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamořují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravinového řetězce, a který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování na pohodu chovaných zvířat (Zákon č. 242/2000 Sb.)“*.

Kontrolním orgánem dohlížejícím na dodržování legislativy je Ministerstvo zemědělství ČR, které je touto činností pověřené Zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky.

Kromě výše zmíněných zákonů a nařízení mohou mít jednotlivé svazy ekozemědělců vlastní směrnice upravující produkci, které však nesmí být v rozporu se zákonem, či nařízením a slouží výhradně pro další zvýšení kvality bioprodukce. V případě, že je producent certifikován jako „bio“ provoz a při výrobě soustavně a bez výjimky dodržuje předepsané směrnice, je oprávněn své zboží označit jako bioprodukt či biopotravina (Šarapatka a Urban, 2006).

Václavík (2007) popisuje rozmanitost ekologického zemědělství takto: *„Zahrnuje všechny komponenty biologické diverzity související s potravinami, zemědělstvím, a které tvoří agroekosystému: druhy, plemena, mikroorganismy a to na genové, druhové a ekosystémové úrovni, které jsou nutné pro udržení klíčových funkcí agroekosystému, jeho struktury a procesů.“*

Obecné cíle ekonomického zemědělství popisují Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin, hlava II článek 3: *„Ekologická produkce sleduje tyto obecné cíle:*

- a) *zavádí udržitelný systém řízení zemědělství, který:*
 - I. *respektuje přírodní systémy a cykly a zachovává a zlepšuje zdraví půdy, vody, rostlin a živočichů a rovnováhu mezi nimi,*
 - II. *přispívá k vysoké úrovni biologické rozmanitosti,*
 - III. *dodržuje přísné normy pro dobré životní podmínky zvířat a zejména uspokojuje jejich druhově specifické etologické potřeby,*
- b) *zaměřuje se na získání produktů vysoké jakosti,*
- c) *zaměřuje se na získání celé řady potravin a jiných zemědělských produktů, které odpovídají spotřebitelské poptávce po zboží vyprodukovaném za použití postupů, jež nepoškozují životní prostředí, zdraví lidí, zdraví rostlin nebo zdraví a dobré životní podmínky zvířat (Nařízení EU č. 834/2007).“*

3.1.4 Registrace ekologického zemědělce

Ekologičtí zemědělci musí být registrováni u Ministerstva zemědělství České republiky. Kontrolu provádějí soukromé kontrolní subjekty: **KEZ o.p.s., ABCERT AG o.s., BIOKONT CZ, s.r.o. a Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.**, pověřené Ministerstvem zemědělství České republiky a nově také státní kontrolní orgán Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, který zajišťuje úřední kontrolu dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat (Vorlíček, 2010).

Ekologické zemědělství a zpracování se řídí řadou zákonů, z nichž je nutné zmínit hlavně Nové Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a jeho prováděcí předpisy vstoupily v platnost 01. 01. 2009. Toto nařízení zahrnuje předpisy týkající se produkce, zpracovávání, obchodování a dovozu bioproduktů v rámci celé EU, stanovuje minimální standardy pro ekologické zpracovávání potravin a upravuje jejich kontrolu a značení

V České republice je stále aktuální **Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství**, který je v platnosti již od 01. 01. 2011 (dále jen „Zákon o ekologickém zemědělství“). Zákon o ekologickém zemědělství plně akceptuje všechna nařízení EU a pokyny IFOAM – Mezinárodní federace hnutí ekologického zemědělství (viz. Obrázek č. 1). *„Právě tato organizace se sídlem v Německu měla velký vliv na oficiální uznání ekologického zemědělství v Evropě“* (Šarapatka a Urban, 2005). Pro členské státy Evropské unie je v souladu s pokyny IFOAM vypracováno Nařízení rady (ES) č. 2092/91 o organické výrobě zemědělských výrobků a značení takto vyráběných zemědělských výrobků potravin. Organizace IFOAM zároveň stanovuje čtyři základní principy, které vyjadřují přínosy ekologického zemědělství, a to následujícím způsobem (IFOAM, 2015b).

- **Princip zdraví** reprezentuje myšlenku, že zdraví lidí a zvířat nelze oddělit od zdraví ekosystémů.
- **Princip ekologie** říká, že ekologické zemědělství by mělo být založeno na živých ekologických systémech a cyklech, které by mělo respektovat, napodobovat a podporovat.

- **Princip spravedlnosti** zdůrazňuje, že ekologické zemědělství by mělo přistupovat s respektem k ostatním živým bytostem s ohledem na společné příležitosti člověka a životního prostředí.
- **Princip péče** stanovuje, že ekologické zemědělství by mělo v oblasti řízení uplatňovat zodpovědnost, opatrnost a prevenci tak, aby bylo chráněno zdraví a pohoda současných i budoucích generací a životní prostředí.

Principy ekologického zemědělství, formulované organizací IFOAM, jsou založeny na myšlence celosvětové participace a představují základní směr pro rozvoj ekologického zemědělství v globalizovaném světě (Luttikholt, 2007).

Obrázek č. 1: Logo Mezinárodní federace hnutí ekologického zemědělství

Zdroj: IFOAM, 2015a

„V současné době vrcholí přípravy nového evropského nařízení o ekologickém zemědělství. Nařízení, které by mělo lépe než dosud reflektovat masivní rozšíření trhu s biopotravinami, je nyní ve fázi tzv. trialogu, což je vyjednávání mezi Evropskou Komisí, Radou Evropy a Evropským Parlamentem. Finální znění nařízení, které bude výsledkem trialogu, by mělo vejít v platnost pravděpodobně od roku 2018 (Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství, 2016)“.

Na jaře 2014 předložila Evropská Komise již výše zmíněný nový předpis o ekologickém zemědělství č. 834/2007, který byl platný již od roku 2007 a platný je doposud. Hlavním důvodem byl významný rozvoj ekologického zemědělství. Rychlý nárůst bioprodukce, bioproduktů a ekologického zemědělství je třeba více sledovat a snažit se o větší transparentnost samotných kontrol ekologické produkce. *„Nejbouřlivější diskuze v ekozemědělském sektoru vyvolal požadavek Evropské Komise k nastavení decertifikačního limitu pro nález reziduí ve finálních biopotravinách. V případě, že by byl ve finální biopotravině prokázán výskyt reziduí pesticidů, který by překročil stanovený limit, nesměl by být produkt nadále označován jako biopotravina. Proti návrhu, který vycházel vstříc spotřebitelské poptávce po „čistých“ biopotravinách bez reziduí pesticidů,*

se postavil jak Evropský Parlament, tak Rada. Diskuze nad zavedením nadále probíhají, je ale velmi pravděpodobné, že tento požadavek bude z finálního znění vyjmut. Mezi hlavní argumenty proti jeho zavedení patří aktuální stav životního prostředí, ve kterém dnes není mnohdy možné zaručit absenci reziduí pesticidů, a upřednostňování kvality finální produkce na úkor kvality systémového přístupu, což je v rozporu s principy ekologického zemědělství (Česká platforma pro ekologické zemědělství, 2016)“.

3.1.5 Kontrolní organizace

Subjekt podnikající v ekologickém zemědělství, který chce prezentovat svou produkci v „bio“ kvalitě a s označením ochranné bioznámky musí mít uzavřenou platnou smlouvu s některou z kontrolních organizací, jenž jsou pověřeny Ministerstvem zemědělství ČR výkonem certifikace a kontrolní činností. V současnosti jsou v České republice pověřeny certifikací a kontrolní činností čtyři organizace (viz. Obrázky č. 2, 3, 4):

- I. **KEZ o.p.s.** (kód na obalu CZ-BIO-001), sídlo: Chrudim, dostupné z <http://www.kez.cz>

Obrázek č. 2: **Logo organizace – KEZ o.p.s.**

Zdroj: KEZ o.p.s., 2016

- II. **ABCERT AG, organizační složka** (kód na obalu CZ-BIO-002), sídlo: Brno, dostupné z <http://www.abcert.cz>

Obrázek č. 3: **Logo organizace – ABCERT AG, organizační složka**

Zdroj: ABCERT AG, 2016

III. **Biokont CZ, s.r.o.** (kód na obalu CZ-BIO-003), sídlo: Brno, dostupné z <http://www.biokont.cz>

Obrázek č. 4: **Logo organizace – Biokont CZ, s.r.o.**

Zdroj: Biokont, s.r.o., 2016

IV. **Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.** (kód na obalu CZ-BIO-004), sídlo: Praha, Uherské Hradiště, dostupné z <http://www.bureauveritas.cz>

Obrázek č. 5: **Logo organizace – Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o.**

Zdroj: Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o., 2016

3.1.6 Principy, zásady a chov zvířat v ekologickém zemědělství

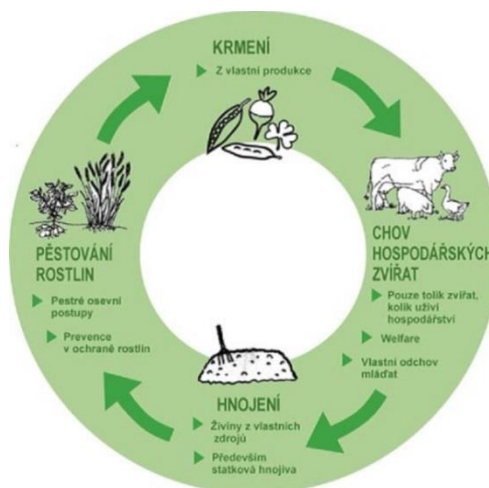
3.1.6.1 Principy ekologického zemědělství

- a) **úprava biopotravin** (minimum zásahu při zpracování, zachování organického charakteru potravin, zákaz používání chemických přípravků, zakázané postupy, jako jsou např.: bělení, používání barviv, aromat a sladidel),
- b) **ekologické principy** (využívání obnovitelných zdrojů, recyklace, ochrana přírody, etické zacházení se zvířaty, podpora vzácných přírodních zdrojů, atd.),

- c) **technologické principy** (ochrana přírody proti chorobám a škůdcům založena na biologických a biotechnických metodách, metody a postupy v souladu s přírodními cykly, atd.),
- d) **sociální principy** (zlepšení kvality života, zlepšení kvality potravin, rozvoj ekologické produkce, rozmach biopotravin a bioproduktů) (Šarapatka a Urban, 2006).

Základní principy ekologického zemědělství detailně znázornil J. Urban ve své knize: Ekologické zemědělství (viz. Obrázek č. 6).

Obrázek č. 6: **Základní principy ekologického zemědělství – uzavřený cyklus ekologického hospodaření**

Zdroj: Šarapatka a Urban, 2005

3.1.6.2 Zásady pěstování rostlin

Základní zásady pěstování rostlin v ekologickém zemědělství podle Šarapatky:

- struktura plodin musí umožnit střídání plodin se subtilním kořenovým systémem s plodinami s mohutným kořenovým systémem, plodin mělce kořenící s plodinami hluboce kořenícími,
- vegetační kryt půdy by měl být co nejdelší, pokud možno i přes zimu,
- druhová pestrost pěstovaných rostlin musí skýtat dostatečné množství pro přežití prospěšných organismů,

- osevní postup musí bránit erozi půdy,
- plodiny s malou konkurenční schopností vůči plevelům se střídají s plodinami více odolnými,
- volit odrůdy odpovídající podmínkám stanoviště,
- struktura plodin musí zajistit chovaným zvířatům plnohodnotnou, vyváženou krmnou dávku po celý rok,
- plevele se regulují preventivními a agrotechnickými metodami, není povoleno používání herbicidů,
- hnojení a výživa rostlin na správném osevním postupu, lehce rozpustná minerální hnojiva nejsou povolena (Šarapatka a Urban, 2006).

3.1.6.3 Ekologický chov zvířat

Zákonem stanovená pravidla platí i pro chov zvířat. Základem je vždy humánní zacházení, které odpovídá fyziologickým potřebám zvířat. (Šarapatka a Urban, 2005). Zvířata jsou chována podle stylu welfare. Velice zjednodušeně to znamená, že musí být krmena zásadně pící a obilím vypěstovaným v ekologickém zemědělství. „Welfare zvířat“ se dá volně přeložit jako ochrana pohody zvířat. V učebnicích ekologického zemědělství je nejstarší formulace z roku 1981 stavu pohody zvířat formulována dle Hughes Van Puttena jako: *„Životní pohoda zvířat je stav naplnění všech materiální a nemateriálních podmínek, které jsou předpokladem zdraví organismu, kdy je zvíře v souladu se životním prostředím.“* (Šarapatka a Urban, 2005). Důležité je etické zacházení se zvířaty. Dále se nesmí používat zakázaná antibiotika, zvířata by měla mít dostatek prostoru pro volný pohyb a i jejich usmrcení na jatkách by mělo probíhat humánně. Vyhláška č. 16/2006 Sb. Vydaná Ministerstvem zemědělství České republiky uvádí: *„V ekologickém zemědělství je možné v souladu s právem Evropských společenství chovat pouze tyto druhy hospodářských zvířat: skot, koně, prasata, ovce, kozy, králíky, drůbež, ryby a střeoevropské včely medonosné (Vyhláška č. 16/2006 Sb.)“*.

3.2 BIOPRODUKTY A BIOPOTRAVINY

Tato kapitola je věnována definici biopotravin, bioproduktů a ostatních bioproduktů. Cílem je blíže specifikovat jednotlivé pojmy, objasnit jejich původ, historii a současný pohled společnosti.

Bioprodukty jsou suroviny živočišného nebo rostlinného původu, které pocházejí z ekologického hospodářství a mají doložitelný původ, významné okolnosti výrobního procesu a to vše je doloženo platným certifikátem. Bioproduktem tak může být jak potravina, tak i kosmetické a drogistické zboží, produkty ekologického zemědělství a výrobky z nich, ale také např. i výrobky textilního původu. Biopotraviny jsou také produktem ekologického zemědělství, při čemž jde však výhradně o potravinářské výrobky a jiné povolené suroviny.

3.2.1 Definice a specifika bioproduktů, biopotravin, ostatních bioproduktů dle platné české legislativy

Produkty biologického zemědělství musí na prvním místě splňovat požadavky obecné zemědělské legislativy a následně i legislativu pro ně určenou. V Evropské unii jsou upraveny Nařízením Rady č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, Nařízením Komise č. 889/2008 ve znění pozdějších předpisů, kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení Rady č. 834/2007, a Nařízením Rady č. 882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat. V České republice jsou upraveny zákonem č. 242/2000 Sb. O ekologickém zemědělství ve znění pozdějších právních předpisů a další řadou právních úprav, nařízeních vlády a vyhlášek (MZe ČR, 2010).

Biopotraviny jsou produkty ekologického zemědělství, které procházejí přísnou kontrolou. Na proces certifikace produktů ekologického zemědělství a udělování ochranné známky zeleného loga, neboli „biozebrý“ (viz. Obrázek č. 7) dohlíží Ministerstvo zemědělství ČR. Obdobnou známkou, platnou v prostoru Evropské unie je logo „zelený list“ (viz. Obrázek č. 8). Biopotraviny nesmějí obsahovat žádné přídatné látky, jako jsou barviva, aditiva, geneticky modifikované přísady, a další umělé látky, kterým se říká „éčka“. Některá éčka jsou však i přírodního původu, např. E160 (karoten), E164 (šafránová žluť), E330 (kyselina citrónová). Seznam těchto látek lze nalézt na internetových stránkách

www.zdravapotravina.cz (Seznam Ěček, Dostupné na www.zdravapotravina.cz, [online], 2016). Mezi nejvíce oblíbené biopotraviny v České republice patří mléko a mléčné výrobky, pečivo, ovoce a zelenina, maso.

Zákon č. 242/2000 Sb., § 3 o ekologickém zemědělství definuje pojmy EZ takto:

Bioprodukt – surovina rostlinného nebo živočišného původu nebo hospodářské zvíře získané v ekologickém zemědělství podle předpisů Evropských společenství.

Biopotravina – potravina vyrobená za podmínek uvedených v tomto zákoně a předpisech Evropského společenství, splňující požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost, které stanovují zvláštní právní předpisy.

Ostatní bioprodukt – ekologické krmivo nebo ekologický rozmnožovací materiál (Zákon č. 242/2000 Sb.)“.

3.2.2 Bioprodukty, biopotraviny a současná společnost

„Biopotravina je potravinářský výrobek získaný z bioproduktů a omezeného množství povolených přísad vymezených technologickým postupem podle zvláštního předpisu a pod kontrolním režimem. Bioprodukt je přímý zemědělský produkt (např. pšenice, mrkev, maso) ze systému hospodaření podléhajícímu zvláštnímu předpisu a režimu kontroly pro ekologické zemědělství“ vymezení dle Moudrého (1997).

V současné společnosti se čím dále více objevují tzv. příznivci zdravého životního stylu a ochránci přírody. Tento stav je příznivý k produkci biopotravin, či bioproduktů. S nadsázkou se dá říci, že dnešní společnost prožívá „biománii“, která se čím dál více zapojuje do života běžných rodin. I ve svém okolí pozoruji obrození v tomto směru. Sama tento směr vítám a přidávám se k vyznavačům zdravého životního stylu. „Zdraví životní styl“ svou poptávkou kvalitních bioproduktů či biopotravin napomáhá v rozvoji ekologického zemědělství.

3.3 Označování bioproduktů a biopotravin

Označování bioproduktů a biopotravin slouží především k lepší orientaci spotřebitele na trhu. V oblasti podnikatelské sféry je nástrojem, prostřednictvím kterého se podnikatel či firma může vymezit a odlišit své produkty od konkurentů. Výběr způsobu ochrany je v kompetenci výrobce (MZe ČR, 2015b).

V České republice jsou produkty ekologického zemědělství označeny ochrannou bioznačkou, tzv. „biozebrou“ (viz. Obrázek č. 7) jejíž součástí je nápis „Produkt ekologického zemědělství“ a číslo příslušné kontrolní organizace. „Biozebra“ označuje právě takové výrobky, které splňují velmi specifické podmínky vycházející za zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství.

Obrázek č. 7: **Označení produktu ekologického zemědělství – „bioznačka“, tzv. „biozebra“ (dle vyhlášky č. 16/2006 Sb.)**

Zdroj: MZe ČR, 2016a

Biopotravinou je možné označit potravinu, jež je složena z více jak 95 % surovinových bioproduktů a má osvědčení o biopotravině. Biopotraviny z EU, které nejsou balené, či ze třetích zemí mají logo na dobrovolné bázi. Bioprodukty z EU jsou nejčastěji označeny kódem kontrolní organizace členského státu a současně i evropským logem (viz. Obrázek č. 8).

Evropská kolektivní ochranná známka zaručuje spotřebitelům uvedený původ výrobku a jeho soulad s Nařízením EU o ekologickém zemědělství (MZe ČR, 2015c). Tyto známky přiznává Ministerstvo zemědělství ČR kontrastním produktům ekologického zemědělství. Proces certifikace je velmi přísný. Ochrannou známku lze získat až po dvou letech přechodného období v zemědělské produkci. Certifikace platí pouze jeden rok a každý rok se musí obnovit. Kontrolní činnost a samotný proces certifikace provádí organizace KEZ o.p.s., ABCERT AG, Biokont CZ, s.r.o. a Bureau Veritas Czech Republic spol. s r.o.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství v § 23 ukládá povinnost označit bioprodukt, biopotravinu a ostatní biopotravinu na obale grafickým znakem, tzv. biozebrou. Označování „bio“ nebo „eko“ může být použito pouze pro produkci z kontrolovaného ekologického zemědělství (Šarapatka a Urban, 2006). Užívání loga

ochranné známky ekologického zemědělství, tzv. „biozebrý“ je tedy vždy podmíněno dodržováním přísných pravidel. Kontroly probíhají již při výrobě, při následném zpracování

a samotném skladování bioproduktů. Kontrolována jsou mimo jiné také hnojiva, pesticidy, urychlovače růstu, bělicí látky a další jiné chemické látky, které nesmí být součástí zpracování bioproduktů.

Obrázek č. 8: **Logo EU pro ekologickou produkci, tzv. zelený list**

Zdroj: MZe ČR, 2016b

Možností označení bioprodukce je v České republice hned několik. V podvědomí obyvatelstva nejvíce zůstává „biozebra“. Dalšími možnostmi označení bioproduktů a biopotravin jsou dále vyobrazené značky (viz. Obrázek č. 9 a 10). Každá z nich má svá specifika, ze kterých je možno produkci takto označovat.

Obrázek č. 9: **Logo – Národní značka kvality KLASA**

Zdroj: MZe ČR, 2016c

Národní značka kvality KLASA (viz obrázek č. 9) reprezentuje kvalitní a zdravotně nezávadné výrobky, zlepšuje spotřebitelskou a partnerskou orientaci na trhu. KLASA je udělována od roku 2004 na tříleté období s možností prodloužení či odebrání v případě porušení podmínek nebo zhoršení kvality produktu. Kontrolu kvality posuzuje

Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa. Držitelé značky musí na obale povinně uvádět logo KLASA (MZe ČR, 2015c).

Obrázek č. 10: **Logo – Regionální potravina**

Zdroj: MZe ČR, 2016d

Cílem značky Regionální potravina (viz Obrázek č. 10) je podpořit spotřebu regionálních potravin a zemědělských výrobků z jednotlivých krajů České republiky, které jsou ve srovnání s běžnými produkty unikátní. Potraviny se označují logem Regionální potraviny mající grafickou a textovou část, která obsahuje nadpis „Regionální potravina“ a název příslušného kraje v dolní části loga. Důvodem pro jejich nákup by měla být především jejich čerstvost a nutriční hodnota, protože jsou vyráběny v místě. Etický rozměr této značky tvoří podpora zaměstnanosti v regionu (MZe ČR, 2015d).

3.4 Formy obchodování s bioprodukty

Bioprodukty, biopotraviny a ostatní bioprodukty lze nakoupit přímo na farmě u samotného ekozemědělce. Jedná se o přímou formu prodeje, která probíhá mezi zákazníkem a farmářem bez nutnosti zprostředkovatele. Přímým prodejem, neboli také „prodejem ze dvora“ se rozumí prodej malého množství výrobků od výrobce přímo ke koncovému spotřebiteli. Jedná se o nejstarší, nejjednodušší a nejosobitější způsob prodeje. Ale, i přesto musí samotný „prodej ze dvora“ splňovat všechny podmínky, které jsou uloženy Zákonem č. 166/1999 Sb., veterinární zákon § 27a a vyhláškou č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství (ES). Přímý prodej je většinou výhodný jak pro spotřebitele, tak i pro zemědělce a to především z pohledu ceny produktů. Nemalou výhodou přímého prodeje je i osobní kontakt spotřebitele se zemědělcem, který se touto formou rozhodl prodávat své produkty.

3.4.1 Formy přímého prodeje

Přímé doručování

Jedná se způsob obchodu doručování produkce přímo od výrobce ke spotřebiteli a formou zásilkového prodeje, nebo rozvoz domů či na určené místo. Tato forma prodeje je poměrně nová, ale těší se čím dále větší oblibě. Zákazník má možnost nechat si doručit zboží dle potřeb a to buď v pravidelných intervalech, nebo si je vyzvednout na odběrových místech.

Stánkový prodej – prodej na trzích, jarmark

Stánkový prodej, neboli prodej na trzích či na jarmarku, má svá specifika, které umožňují přímou formu prodeje. Tento způsob je vhodný především pro sezónní sortiment, jaký může být ovoce, zelenina, mléko, vejce atd. Stánkový prodej je také důležitý při větších akcích pořádaných obcí (např. festival, vinobraní, oslavy výročí obce, města, velikonoční a vánoční trhy).

Samosběr

Samosběr je určitá forma dohody mezi zemědělcem a zákazníkem, který sám sbírá produkty určené k samosběru. V České republice je velice rozšířený samosběr jahod, brambor, jablek, hrušek, švestek a mnoho dalších peckovin obecně. Hlavní výhodou samosběru je úspora za odvoz produktů ke spotřebiteli a v neposlední řadě je to i samotná ruční práce zemědělce. Tyto výhody se často projevují především v ceně produktů, které jsou určeny k samosběru.

Farmářské trhy

Bioprodukty lze také nalézt v menší míře i na farmářských trzích, ale je nutné podotknout, že farmářské trhy neslouží výhradně k prodeji bioproduktů a biopotravin. Václavík (2006) ve své knize uvádí, že „farmářské trhy mohou být pro biozemědělce jednoduchým a poměrně účinným a výhodným způsobem jak uspět a mohou pro farmáře znamenat důležitý zdroj příjmů.“ Farmářské trhy mají především podpořit menší zemědělce obecně. Jedná se o nejčastější a dá se říci, že i nejoblíbenější formu přímého prodeje. Na farmářské trhy si zákazníci přicházejí kupovat čerstvou zeleninu, ovoce,

mléčné a masné výrobky, med a mnoho dalších produktů. Farmářské trhy se často konají pravidelně, v periodických intervalech a pod otevřeným nebem.

Nakupovat produkty s označením „bio“ je možné i jinou formou obchodu. Příkladem dalších forem nákupu mohou být tzv. bedýnkové systémy (biobedýnkové) či biofarmy. Biopotraviny a bioprodukty lze také nakoupit i v prodejnách zdravé výživy, nebo v prodejnách biopotravin (tzv. specializované prodejny zdravé výživy) či v koutcích biopotravin větších potravinářských řetězců.

3.4.2 Biobedýnkový systém

Biobedýnkový systém obchodu lze charakterizovat jako pravidelný odběr zemědělské produkce, který nabízí sezónní ovoce, zeleninu a mnoho dalších produktů, jakou jsou například sýry, máslo, med, vejce a jiné. Zákazník nenakupuje po kusech, či na váhu jako při klasické směně zboží za peníze, ale nakoupí si bedýnku složenou z několika druhů ovoce, zeleniny a jiných produktů dle svého přání. Označení „Biobedýnky“ však nemusí bezpodmínečně znamenat, že se jedná o produkty ekologického zemědělství. Přestože v názvu je použito „bio“, nelze je zaměňovat s „bio“ produkty. Ne každý zemědělec vlastní platný certifikát, který opravňuje používat ochranné logo certifikace. Obecně k biobedýnkám lze tedy říci, že sdružují určitou komunitu, která svým odběrem projevuje pravidelný zájem o produkci českého zemědělství. Tento trend prodeje je velice oblíbený obzvláště ve větších městech. Na internetovém odkazu „Svět bedýnek“ můžeme najít mnoho forem rozdělení biobedýnek. Biobedýnky lze rozdělit na letní a zimní, podle ročního období a dostupnosti produktů, nebo také na české a světové bedýnky. Nejčastěji jsou biobedýnky rozděleny na tři druhy:

- a) **malá** (pro jednu až dvě osoby),
- b) **rodinná/velká** (pro střední rodinu s dětmi),
- c) **velká/maxi** (pro větší rodinu nebo pro milovníky zeleniny).

3.4.3 Biofarma

Biofarma, neboli také ekofarma je zvláštní seskupení hospodářských jednotek (např.: hospodářská půda, pozemky, budovy, zařízení a případně i zvířata), které slouží k ekologickému zemědělství. Každý nový podnikatel v ekologickém zemědělství

(ekologický zemědělec, výrobce biopotravin, obchodník s biopotravinami, výrobce biokrmiv, dodavatel bioosiv či biosadby a ekologický včelař) musí podat žádost o registraci na Ministerstvu zemědělství České republiky – odboru rozvoje venkova a environmentální politiky. Registraci je možno provést pouze pro pěstování rostlin, chov zvířat nebo pro obé zároveň. Přílohou žádosti o registraci musí být vyjádření kontrolní organizace, že žadatel prošel vstupní kontrolou a plní podmínky zákona i nařízení. Nejprve musí žadatel kontaktovat kontrolní organizaci, kterou si sám vybere a přihlásí se ke kontrole. Následně uzavře s organizací smlouvu o kontrole. Kontrolní organizace provede vstupní kontrolu a vystaví potvrzení, které tvoří přílohu žádosti o registraci. Kontroly probíhají každoročně a jsou předem ohlášené. V některých případech může být provedena i namátková kontrola (Leibl, 2010).

3.4.4 Maloobchodní subjekty

Největším distributorem bioproduktů, biopotravin jsou bezprostředně velké obchodní řetězce, tzv. **super a hypermarkety**. Speciální sekce nebo tzv. koutek s takto označenými produkty nalezneme snad v každém obchodním řetězci.

„V ČR výrobci nejvíce využívají k prodeji biopotravin maloobchodní řetězce (46 %), trvale roste význam přímého prodeje (16 %). Ke konci roku 2014 bylo registrováno 352 distributorů biopotravin (meziroční nárůst 15 %)“ vysvětluje Ing. Andrea Hrabalová (ÚZEI, 2014). Obchodní řetězce jsou stále ještě pro mnohé konzumenty nejdostupnější a to především díky pohodlí, které jim nabízejí. Za výhody jsou zde chápány aspekty, jako je úspora času, pestrost a množství druhů.

Dalšími významnými místy, kde se můžou zákazníci setkat s produkty s označením „bio“, jsou **specializované prodejny zdravé výživy a přírodních produktů**. V České republice jsou tyto specializované prodejny na vzestupu. Na internetových stránkách www.soucitne.cz/prodejny/specializovane_prodejny je k dispozici aktualizovaný seznam dostupných specializovaných prodejen zdravé výživy v ČR (ke konci roku 2015 bylo uvedeno 162 prodejen zdravé výživy). Bioprodukty (především ovoce, zelenina, mléčné výrobky, brambory) jsou distribuovány do specializovaných prodejen velkoobchody nebo přímo biozemědělci z blízkého okolí (Moudrý a Prugar 2002).

3.5 Ekologický chov včel

3.5.1 Historie medu

Včelařství má velmi dlouhou historii (viz Obrázek č. 12). Med byl a je opěvován nejen pro svoji výtečnou chuť, ale také pro své blahodárné účinky. O léčebných, omlazujících a povzbuzujících účincích medu věděli již naši předci. Ve vědecké literatuře se můžeme setkat s názorem, že včela medonosná zakončila svůj vývoj již před 25 miliony lety. Je tedy více než jasné, že i v té době byl med důležitý pro člověka a jeho organismus. Z dostupných materiálů, vědeckých poznatků a publikací se dá soudit, že již v dávné době měl med a včelí vosk velmi vysokou cenu. Je však nutné podotknout, že za celou tu dlouhou dobu se nepodařilo včely nikdy zcela ochočit, neboli zdomácnit jako u jiných druhů zvířat. Včela a samotná společenství včel jsou na člověkovi takřka nezávislá. Člověk se pouze naučil žít po boku včel, hospodařit s nimi a využívat jejich zásoby ke svému prospěchu.

Motto: „Pokud by z planety Země zmizely včely, zbývaly by lidstvu už jen pouhé čtyři roky života.“ Albert Einstein

Obrázek č. 11: Tisíc let starý med

Celkem vzácný poklad se podařilo objevit archeologům v Gruzii. Při vykopávkách našli prastarý med. Nádoby s včelím medem staré 4 300 let našli němečtí archeologové při vykopávkách u obce Sakire v centrální Gruzii. Podle expertů citovaných gruzínskou agenturou GHN jde o nejstarší podobný nález na světě. Zbytky medu spolu se zbytky lidských kostí a zubů našli vědci ve vykradeném hrobě z třetího tisíciletí před našim letopočtem v blízkosti hory jménem Kodžani. Látka v dřevěných a hlíněných nádobách se po několika tisících let medu nepodobala, ale naděje expertů potvrdila chemická analýza. Rozbor ukázal, že dávní včelaři znali med lipový a med z lučních květin. Nejstarší med byl dosud údajně nalezen v hrobce egyptského faraona Tutanchamona, který vládl přibližně v letech 1333 až 1323 před našim letopočtem.

Zdroj: Včelařské noviny, 2012

Vznik včelařství v České republice je datován do doby 10. až 11. století, odkud pocházejí první zmínky o včelaření na našem území. Všechny poznatky z té doby jsou zaznamenány v klášterních dokumentech, jež se podařilo dochovat. Český med té doby byl vždy vyhlášený. Úpadek včelařství nastal vždy v období válek a v poválečném období. Dnes je včelaření opět na vzestupu. Rozmach ekologického zemědělství, nové metody a vynálezy zaznamenávají ve včelaření revoluční změny.

3.5.2 Vznik medu

Otázka: „*Odkud se med vlastně bere?*“ Výroba medu není jednoduchá záležitost. Jedná se o složitý proces, který je závislý na celku. Med tedy není snahou jedné včely či jedné generace včel, jedná se o proces závislý na včelstvu jako celku. Včely v úlu mají svá přísná pravidla a stanoviště, které striktně dodržují po celý život. Med vzniká z nektaru (květin), nebo z medovice (ze stromů). Včela nasbírá nektar či medovici do medového váčku a odnese ji do úlu. Medový váček je oddělen od žaludku včely, takže nemůže dojít k natrávení. V úlu si snůšku, tzv. „náklad“ přebere mladší včela. Takovýto náklad je několikrát spolknut a znovu natráven, tím dojde k přidání enzymu a aminokyselin ze žláz včel. Když je celý proces dokončený a „med“ ztratí zhruba 30 % vody, nastává poslední fáze, kterou je uložení do šestihranné včelí buňky. V úlu dále dochází k odpařování přebytku vody, a když obsah vody klesne přibližně na 15 – 19 %, dojde k zavíčkování voskem. Nektar takto může ztratit až 70 % vody. Po zavíčkování dochází k dalším procesům uvnitř buňky, kde med zraje.

3.5.3 Druhy medu podle původu

Med je definován ve vyhlášce č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky na přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu, čokoládové cukroviny, ve znění vyhlášky č. 43/2005 Sb. (dále jen vyhláška č. 76/2003 Sb.). Med se v první řadě dělí na med květový (nektarový) a na med lesní (medovicový). Med květový už ve svém názvu prozrazuje svůj původ. Takový med pochází zejména z nektaru květů. Nejznámější a nejvíce používané dělení květového medu je:

- **Akátový med** – velmi pomalu krystalizuje, může zůstat v tekutém stavu i několik let, má jemnou až nevýraznou chuť i vůni, obsahuje velmi málo pylových zrn a je proto vhodný i pro alergiky.
- **Řepkový med** – velice rychle krystalizuje, má specifickou chuť díky obsahu látek z řepky, pochází-li z čisté, chemicky neošetřené řepky pak může mít i protinádorové účinky.
- **Slunečnicový med** – pomalu krystalizuje, ale není to v řádu let, má zlatavou barvu a velice příjemnou a výraznou chuť, je obzvláště vhodný pro menší strávníky.

- **Lipový med** – bývá označován za „žluté zlato“, neboť patří mezi nejkvalitnější medy u nás, je znám svou typickou vůní a chutí, kterou nelze napodobit.

„Mezi medy květové patří – med lipový, malinový, svazenkový, levandulový, eukalyptový atd.“ (Čermáková, Chlebo a Husáriková, 2011).

Med lesní, neboli medovicový pochází z medovice. Medovice vzniká z výměšků hmyzu, který sají rostlinné šťávy z živých částí rostlin. Medovice tak ulpívá na povrchů stromů, listů a jehličí, odkud je včely sbírají. Takovéto medy také obsahují velmi málo pylu a jsou proto vhodné i pro alergiky. Medovicové medy se vyznačují hnědou až tmavě hnědou barvou, mají příjemnou sladkou chuť. „Mezi medy medovicové patří – medovicový med je smrku a medovicový med z jedle“ (Čermáková, Chlebo a Husáriková, 2011).

Členění medu dle vyhlášky č. 73/2003 Sb., § 8 je názorně zpracováno v následující tabulce (Tabulka č. 2).

Tabulka č. 2: Členění medu (dle § 8, vyhláška č. 76/2003 Sb.)

Dle původu	Dle způsobu získávání nebo obchodní úpravy
květový	vytočený med
medovicový	plástečkový med
	lisovaný med
	vykapaný med
	med s plástečky
	filtrovaný med
	pastovaný med
	pekařský med

Zdroj: vlastní zpracování dle vyhlášky č. 76/2003 Sb.

3.5.4 Ekologický chov včel

Proto, aby se včelař mohl nazývat ekologickým chovatel včel, musí splnit několik následujících podmínek a to za určité časové období, tj. jeden rok. Včelař smí použít konvenční i ekologickou produkci v jednom provozu. Nejdůležitější podmínkou je samotné umístění včelstev. I zde platí několik podmínek, které se ovšem nestahují na

pásma, ve kterých nejsou kvetoucí rostliny nebo také na období včelstva v tzv. zimním klidu:

- **v okruhu 3 kilometrů se musí zdroje nektaru a pylu skládat z kultur pěstovaných ekologickým způsobem**, nebo z plodin ošetřovaných metodami s malým dopadem na životní prostředí, které následně nemohou mít vliv na ekologický chov včel,
- **dostatečná vzdálenost od nezemědělských zdrojů znečištění**, která by mohla vést k zamoření či znečištění zdrojů nektaru či pylu, tj. dálnice, průmyslové komplexy, skládky, spalovny či rušná městská centra,
- **zajistit přístup k vodě** a vodnímu zdroji,
- **zabezpečit dostatek přírodního nektaru, medovice a pylu.**

Ekologický chov včel musí splnit nejen výše uvedené podmínky o umístění včelstev, ale mnoho dalších. Kontrolovány jsou například také **úly**, které jsou v zásadě vyrobeny z přírodních materiálů. Úl musí být nezávadný, a to jak z hlediska včelařských produktů, tak i z hlediska znečištění životního prostředí. V České republice jsou nejrozšířenější nástavkové úly, které jsou vyrobeny ze smrkového dříví. Začali se vyrábět již před 20 lety a jejich výroba nezaznamenala příliš velké změny.

Další kontrovaný aspekt je tzv. **včelí vosk určený pro nové podkladové pláсты**. Doporučován jen vlastní koloběh vosku během jednoho období. Ve včelařských potřebách jsou běžně k dostání nové podkladové pláсты, které jsou vyráběny z vykoupeného vosku od jiných včelařů. Vosk je vyčištěn a formován do potřebného tvaru.

Ekologický včelař dále **nesmí používat žádné nepovolené chemické látky**, které by měli za následek znečištění jeho produkce. V úlech se tak mohou vyskytovat jen přírodní látky, jakou jsou například propolis, vosk a rostlinné oleje.

Poslední, ale ne méně důležitou podmínkou je samotná **výživa včel**. Včelař musí na konci období produkce zajistit dostatečné zásoby medu a pylu k jejich prezimování. V praxi to tedy znamená, že ekologický včelař má k dispozici pouze jednu tzv. snůšku medu. Pozdní snůšku nechává k obživě včelstev. Umělá výživa je povolena jen v případě, že by mohlo dojít k ohrožení existence včelstev. KEZ o.p.s (Kontrola ekologického zemědělství o.p.s.) ve svých příručkách pro ekologického chovatele včel uvádí: „*Na*

základě výjimky příslušné úřady členských států mohou povolit použití cukrového sirupu nebo melasy, pocházející z ekologického zemědělství, místo medu pocházejícího z ekologického zemědělství jako umělou výživu, zvláště v případě dlouhotrvajících výjimečných povětrnostních podmínek nebo katastrofických událostí, které omezují produkci nektaru a medovice (KEZ o.p.s., 2016)“.

Ekologický chov včel má svá specifika i v prevenci proti chorobám. Prevence začíná již při výběru vhodného plemene. Při výběru je důležité dbát na schopnost včel přizpůsobit se daným podmínkám, ve kterých budou chovány. V České republice dávají včelaři přednost evropskému plemenu, tj. *Apis mellifera* a jejich dalším ekotypům. *Apis mellifera* je spíše známa pod názvem „*včela střeoevropská kraňská, tzv. včela medonosná*“. U včelařů je tento druh velice oblíbený a to právě pro jejich životaschopnost a odolnost vůči chorobám. Prevence proti chorobám nesmí obsahovat žádné chemické látky, či veterinární léčiva používané k léčbě. K prevenci proti chorobám patří:

- pravidelná obměna matek v úlu,
- systematická kontrola úlů,
- organizační řízení plodiště,
- čistota a dezinfekce včelařských pomůcek,
- likvidace samčího plodiště za účelem izolace varroázy, tzv. Varro destructor,
- pravidelná výměna podkladových plástů, tj. vosku.

Dojde-li k onemocnění včel nebo k napadení infekcí, musí být řádně ošetřena, izolována od ostatních a jasně označena. Kontrolní úřady následně vyžadují podrobné informace o druhu přípravku, podrobné diagnóze, dávkování, způsobu podávání a době léčby. Tyto informace musí ekologický včelař oznámit dříve, než začne uvádět své produkty na trh s ekologickými produkty. Používání veterinárních léčiv ve včelařství je v souladu se Zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a neřízením kontrolních systémů, musí se však řídit následujícím:

- a) *„mohou být podána, pokud je použití k tomuto účelu povoleno v členském státu v souladu s příslušnými ustanoveními Společenství nebo vnitrostátními ustanoveními,*

- b) *kyselina mravenčí, mléčná, octová a šťavelová, menthol, thymol, eukalyptol nebo kafr se mnohou používat v případě nakažení varroázou,*
- c) *pokud je léčba prováděna pomocí chemicky syntetizovaných alopatických přípravků, léčená včelstva se na dobu léčby umísťují do izolovaných včelínů a veškerý vosk se vyměňuje za vosk pocházející s ekologického včelařství. Od tohoto okamžiku se na včelstva vztahuje roční období přechodu (KEZ o.p.s., 2016)“.*

Ekologický chov včel musí věnovat zvýšenou pozornost při evidenci svého chovu. Pro účely kontrolních úřadů jsou evidovány:

- informace týkající se umělé výživy,
- veterinární léčbě, použitých lécích, době a způsobu léčení,
- o umístění včelstva, mapování tzv. kočovných úlů,
- záznam o postupu při vytáčení medu, sejmutí tzv. medníku,
- informace o zpracování a skladování produkce z medu.

Veselý (2003) ve své knize píše: „*Včelstvem ze sociálního hlediska rozumíme rodinu, tvořenou oplozenou matkou a jejími potomky – dělnicemi a trubci, společně žijí pohromadě nejméně dvě generace včel a je mezi nimi aktivní součinnost.*“

V České republice se počet ekologických chovatelů včel již řadu let neměnil. Koncem roku 2015 bylo zapsáno na Ministerstvu zemědělství ČR pouhých 11 ekologických včelařů (viz. Tabulka č. 3).

Tabulka č. 3: **Přehled ekologických subjektů – Ekologický chovatel včel**

Obchodní jméno / Příjmení, jméno	IČ	Kraj	Okres	Adresa	Datum registrace
AGRO TRADE spol. s r.o.	25199919	Jihočeský	České Budějovice	Jasmínová 1809/19, 370 08 České Budějovice	01. 01. 2006
Farma Přídolí spol. s r.o.	26027321	Jihočeský	České Budějovice	Jasmínová 1809/19, 370 08 České Budějovice	01. 01. 2006

HAJNÁ VERONIKA	72563486	Ústecký	Děčín	Šluknovská 179/47, 408 01 Rumburk	20. 11. 2012
Haluzické údolí s.r.o.	25565877	Jihomoravský	Hodonín	Haluzice 131, 683 33 Mouchnice	17. 07. 2015
HYBLBAUER VLASTISLAV	41300289	Ústecký	Děčín	Vlčí Hora 13, 407 47 Krásná Lípa	24. 03. 2015
MACH PETR	68697503	Jihočeský	Jindřichův Hradec	Spáleniště 196, 378 07 Rapšach	11. 12. 2015
MAREK JAN	74560824	Ústecký	Děčín	Merboltice 160, 405 02 Merboltice	21. 09. 2012
PEKAŘ RADEK	73880035	Zlínský	Vsetín	Nový Hrozenkov 330, 756 04 Nový Hrozenkov	15. 03. 2016
PRAŽÁKOVÁ EVA, Ing.	71220887	Liberecký	Semily	Kozákovská 593, 513 01 Semily	01. 01. 2006
PUBAL JOSEF	02178559	Ústecký	Louny	Mukoděly 33, 441 01 Vroutek	20. 05. 2015
TOLAR ŠTĚPÁN	66053072	Středočeský	Příbram	Živohošť 149, 262 03 Chotilsko	03. 07. 2014

Zdroj: MZe ČR, 2016e

3.6 Proces získání ochranné bioznámky

Proces certifikace trvá v rozmezí od 1 roku do 3 let. Samotný čas strávený certifikací je individuální a odvíjí se především od druhu produktů, či druhu pozemků a jiných atributů, které jsou nutné pro splnění podmínek certifikace. Postup je však vždy stejný. Ten, kdo má zájem o hospodaření dle zásad ekologického zemědělství, se musí přihlásit k některé kontrolní organizaci pro ekologické zemědělství. V České republice jsou to pouze tři organizace (KEZ o.p.s., ABCERT AG a BIOKONT CZ, s.r.o.). Tyto organizace jsou pověřeny Ministerstvem zemědělství ČR ke kontrolní a certifikační činnosti v ekologickém zemědělství. Inspektoři z těchto organizací každý rok provádí kontrolu farmy, která se přihlásila do procesu certifikace. Kontrolní činnost je spojena jak se samotným provozem zemědělské produkce a tak i s doklady a dokumenty, jež dokazují hospodaření a stav produkce. Každá taková kontrola je zpoplatněna a hradí ji sám žadatel o certifikát. Ten, kdo má zájem o certifikát „bio“ kvality se musí podřídít pravidlům, nařízením, pravidelným i nepravidelným kontrolám certifikačních organizací. Při splnění

všech požadavků, dostanou zemědělci, výrobci možnost právem užívat certifikát s označením „BIO“. Udělením certifikátu však kontrolní činnost zdaleka nekončí. Certifikát je udělen jen na omezenou dobu zemědělské produkce a zdaleka ne vždy na veškerou jeho produkci. Má-li zemědělec i přidruženou výrobu, pak není předmětem certifikátu „bio“ kvality, pokud nežádal o udělení certifikátu i pro tuto činnost. Při zjištění nedostatků v rámci kontroly je zemědělci udělena pokuta. Při závažnějším porušení může být zemědělci odebrán i certifikát. Odejmutí certifikátu může být trvalé, nebo dočasné a jeho vracení je tedy podřízeno napravením porušených skutečností, je-li pochybení opravitelné.

Obrázek č. 12: **Rozdílné úlohy státu, dozorových orgánů a kontrolních organizací**

Stát a státní dozorové orgány	Privátní kontrolní a certifikační organizace (kontrolní subjekty)
<p>Schvalování nebo pověřování privátních kontrolních organizací (MZe). Interpretace EU předpisů EZ a celostátní jednotný výklad a dozor . Forma: metodické pokyny (MZe). Dozor nad činností privátních kontrolních organizací (MZe). Vydávání výjimek EZ (MZe), výjimka na bioosiva (ÚKZÚZ). Zkracování nebo prodloužování přechodného období pozemků (MZe). Schvalování kontrolních postupů kontrolních organizací (MZe). Vedení správních řízení, sankce na základě podnětů z privátní i úřední kontroly EZ (MZe). Vydávání zmocnění k prodeji biopotravin ze třetích zemí – nečlenů EU (MZe). Zastupování ČR ve vztahu k Evropské komisi (SCOF) a odevzdávání zpráv EU (MZe). MZe ČR zodpovídá Evropské komisi za dodržování předpisů EZ v ČR a za kontrolní systém (EU provádí auditní mise). Výkon úřední kontroly současně s delegovanou kontrolou agro-envi – opatření EZ u vybraného vzorku ekofarem (ÚKZÚZ).</p>	<p>Ohlášení své činnosti příslušnému orgánu – ministerstvu a uzavření pověřovací smlouvy s ministerstvem. Provádění kontrol na místě, každoročně u všech podniků, které s danou privátní kontrolní organizací uzavřou smlouvu. Kontrola zemědělských podniků, zpracovatelů, dovozců a obchodníků s biopotravinami, včelařů. Certifikace Zveřejňování certifikovaných subjektů a rozsahu jejich certifikace. Podřízení se supervizi ministerstva a odevzdávání zpráv o činnosti příslušnému orgánu (MZe ČR).</p>
<p>Adresy: Příslušným orgánem pro EZ je podle NR č. 834/2007 Ministerstvo zemědělství ČR Odbor environmentální a EZ 117 05 Těšnov 17, Praha 1 www.eagri.cz, tel.: 221 812 085</p> <p>Státní kontrolní orgán: Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) Hroznová 2, 656 06 Brno www.ukzuz.cz, tel.: 543 548 111</p>	<p>Adresy: Kontrolní organizace, které jsou pověřeny ministerstvem výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství: KEZ o.p.s. (CZ - BIO - 001) Poděbradova 909, 537 01 Chrudim • www.kez.cz, tel.: 469 622 249 ABCERT AG, organizační složka (CZ-BIO-002) Komenského 1321/1 586 01 Jihlava • www.abcert.cz, tel.: 567 217 665 BIOKONT CZ, s.r.o. (CZ-BIO-003) Měříčkova 159/34, 621 00 Brno • www.biokont.cz, tel.: 541 212 308 Bureau Veritas Czech Republic, spol. s r.o. Olbrachtova 1589/1, 140 00 Praha 4 www.bureauveritas.cz tel.: 210 088 247</p>

Zdroj: MZe ČR, 2014a

3.6.1 Registrace činnosti v ekologickém zemědělství

Povinnost registrace subjektů do systému ekologického zemědělství v podmínkách České republiky upravuje metodický pokyn č. 1/2012: a § 6 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. V evropské legislativě tuto povinnost upravuje článek 28 nařízení Rady (ES) č. 834/2007. Pravidla přechodu na ekologickou produkci pak upravuje článek 17 nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a články 36 až 38 nařízení Komise (ES) č. 889/2008.

Každý hospodářský subjekt, který se zabývá produkcí, přípravou, skladováním nebo dovozem ze tzv. třetí země, takových produktů, které mohou být uvedeny na trh s označením „bio“ se musí podrobit registraci na příslušném ministerstvu a kontrolnímu systému v ekologickém zemědělství. Výjimku tvoří maloobchodní řetězce, které pouze prodávají biopotraviny ve spotřebitelském balení koncovému spotřebiteli. To znamená, že nesmí zasahovat do spotřebitelského balení. Maloobchod takového zboží může pouze zařadit do prodejny a následně jej prodat koncovému spotřebiteli. Povinnost registrace se také nevztahuje ani veřejné stravování, tzv. stánky s rychlým občerstvením, veřejné jídelny, závodní jídelny, samoobslužné jídelny a jiné.

3.6.2 Žádost o registraci subjektu

Žadatel o certifikaci své „bio“ produkce má možnost výběru z těchto organizací. Výběr není upraven žádným předpisem, pokynem či podobně a spočívá na samotném rozhodnutí žadatele. Vybrané organizaci se musí žadatel přihlásit, uzavřít smlouvu a podrobit se vstupní kontrole. Je-li výsledek kontrolní činnosti v pořádku, vystaví kontrolní orgán tzv. Potvrzení o provedení kontroly, jenž je nedílnou součástí žádosti o registraci v ekologickém zemědělství.

Žádosti o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství (dále jen „žádost o registraci“) projednává Ministerstvo zemědělství ČR dle metodického pokynu č. 1/2012, který je v platnosti od 01. 01. 2012. Tato žádost se předkládá příslušnému orgánu pouze jednou, bezplatně a žadatel si sám vybere činnosti registrace. Žádost o registraci mohou podat i ekologičtí chovatele včel, kteří nejsou podnikateli, neboť zákon č. 242/2000 Sb., § 4 odst. 4 říká: „*Ustanovení tohoto zákona o ekologickém podnikateli se přiměřeně použijí i na ekologického chovatele včel (Zákon č. 242/2000 Sb.)*“.

Přidáním nových činností, či případném ukončení činnosti ekologického zemědělce se zabývá pověřená organizace Biokont CZ, s.r.o., která následně prostřednictvím Registru ekonomických podnikatelů (REP) předá všechny hlášené změny Ministerstvu zemědělství ČR. Potřebné formuláře, žádosti a metodické pokyny jsou zpřístupněny na portálu MZe ČR EAGI ([www.eagri.cz](http://eagri.cz)), v sekci: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/metodicke-pokyny/metodicky-pokyn-c-1-12-registrace-do-ez.html>

Žádost je možné vyžádat si na oddělení ekologického zemědělství Ministerstvu zemědělství ČR, nebo ji získat na výše zmíněném portále MZe ČR. Důležité je dodržet vzor žádosti o registraci, který je uveden v příloze č. I vyhlášky č. 16/2006 Sb. (viz. Příloha – C). Žádost se podává vždy písemnou formou na adresu Ministerstva zemědělství ČR, odd. ekologického zemědělství, Těšnov 65/17, 117 05 Praha 1.

3.7 Specifikace nového bioproduktu

3.7.1 Nový bioprodukt – „bio“ med

Produktem ekologického zemědělství v této případové studii je med. Jedná o med z produkce ekovčelaře, který se zabývá chovem včel na území CHKO (tj. chráněná krajinná oblast) Křivoklátsko. Dle platné legislativy ČR splňuje podmínky získání certifikace (tzv. biozebry) pro svoji produkci. Za základní podmínky jsou považovány:

- včelař musí chovat svá včelstva v prostředí, kde v okruhu 3 km se zdroje nektaru a pylu skládají z kultur pěstovaných ekologickým způsobem nebo divoce rostoucími rostlinami,
- zajistit dostatečnou vzdálenost od všech zdrojů znečištění,
- vyloučit některá nepovolená léčiva,
- nesmí docházet k umělému příkrmování včelstev (tzn. včelař, musí zajistit dostatečné zásoby medu a pylu k přezimování včelstev). Použití umělé výživy je možné pouze je-li ohroženo samotné přežití včelstev (MZe ČR, 2015d).

Včelař, který chce prodávat med pod značkou „bio“, musí splňovat mnoho podmínek. Zajistit, dodržet a v neposlední řadě i udržet si označení „bio“ med není proto vůbec snadné. Produkci včelaře však není pouze med, ale také produkty související s chovem včel. Mezi nejvýznamnější včelařskou produkci lze zařadit propolis, mateří

kašičku, včelí jed a vosk. Med je produkt, který má velice specifické vlastnosti a to jak z pohledu období vzniku, tak i z jedinečnosti lokalit, ve kterých je produkován. Jedná se o jedinečný produkt, který je nejen potravinou, ale i kosmetickým přípravkem, pochoutkou či lékem. O medu se říká, že je to potravina, která se nikdy nezkaží. Med již řadu let dokazuje své blahodárné účinky. Zájem o něj průběžně roste a do budoucna se dá předpokládat podobný trend. V poslední době přibývá míst, kde jej lze zakoupit a spolu s tím se objevují i případy chybného označování medu a klamání spotřebitele.

4 Vlastní práce

4.1 Vymezení a charakteristika Středočeského kraje

Ekologické zemědělství je ve Středočeském kraji na vzestupu. „Zemědělství je jedním z nejdůležitějších odvětví středních Čech. Ve středočeském kraji je přibližně 670 tis. Ha zemědělské půdy, z toho 556 tis. Ha představuje půda orná. Zemědělská půda zaujímá přibližně 61% celé rozlohy Středočeského kraje“ (Středočeský kraj, 2015).

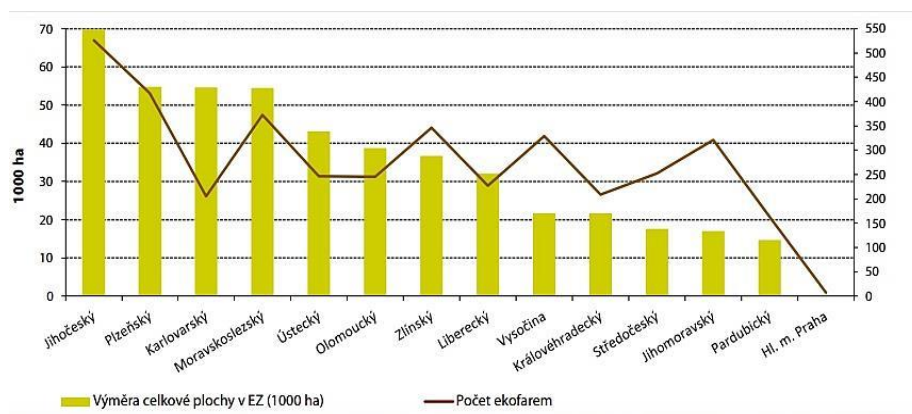
Obrázek č. 13: Mapa Středočeského kraje

Zdroj: vlastní zpracování dle portálu Mapy.cz, dostupné na [www.mapy.cz/Středočeský kraj](http://www.mapy.cz/Středočeský_kraj)

V roce 2014 Ministerstvo zemědělství ČR zveřejnilo počty ekofarem v Čechách (viz. Graf č. 2). Dle Ročenky Ministerstva zemědělství ČR bylo v roce 2014 na území středních Čech pouze 4% ekofarem. Dnešní doba nahrává vzniku nových farem. Ve Středočeském kraji za rok 2015 vzrostl počet ekofarem již na 7 % území Čech.

Graf č. 2: Počet ekofarem a výměra celkové plochy v ekologickém zemědělství, v krajích ČR (rok 2014)

Zdroj: MZe ČR, 2014b

4.2 Průzkum trhu

V České republice převažují „malovčelaři“, tj. chovatelé včel s. chovem do 15 včelstev. Jedná se o včelaře, kteří jsou zbaveni povinnosti vést účetnictví. Další nemalou skupinou chovatelů včel jsou „zájmoví včelaři“, tj. chov do 40 včelstev. Podle zákona o daních z příjmů § 10 odst. 3 písm. a) „*jsou od daně osvobozeny příjmy z příležitostných činností nebo příležitostného pronájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby, která není provozována podnikatelem, pokud jejich úhrn u poplatníka nepřesáhne ve zdaňovacím období 30 000 Kč. Těmto poplatníkům, kterým plyne příjem z chovu včel, pak zákon dále upřesňuje, že příjem, který má poplatník, u něhož v průběhu zdaňovacího období nepřekročí počet včelstev 60, je stanoven paušální částkou 500 Kč na jedno včelstvo. Pokud by tento chovatel včel dosahoval příjmů z chovu včel do výše 30 000 Kč za zdaňovací období, byla by částka příjmů od daně z příjmů osvobozena, a to za předpokladu, že chov včel neprovozuje jako zemědělský podnikatel (Zákon č. 586/1992 Sb.)*“.

Průzkum trhu byl proveden v prodejnách:

- Hypermarket TESCO, Luženská 2725, 269 01 Rakovník,
- Hypermarket Albert, Plzeňská 2572, 269 01 Rakovník,
- BILLA, spol. s r. o., Rakovník, 48trat. Dr. Beneše 2509, 269 01 Rakovník,
- COOP Rakovník, Kuštova 1769, 269 01 Rakovník.

Sortiment medu v jednotlivých prodejnách byl nepatrně odlišný. Největší výběr výrobců medu byl zaznamenán v Hyper marketu TESCO. Tato prodejna nabízí nejen všechny formy běžného medu jako květový, medovicový a pastovaný, ale i med určený na vaření (pekařský med). V ostatních prodejnách (Hypermarket Albert, BILLA, COOP) byl k dispozici větší výběr druhů medu, ale menší výběr výrobců medu. V tabulce č. 4 je znázorněna výšeč sortimentu květového medu v jednotlivých prodejnách.

Tabulka č. 4: Prodej medu – obchodní řetězce, reálné ceny (rok 2016)

Název výrobku	Dodavatel	Distributor	Cena za kg
Med květový 	Pro-bio, Staré Město pod Sněžníkem	Hyper market Albert	279,60 Kč
Med květový 	Product Bohemia, Nová Ves u Chotěboře	Hyper market TESCO Prodejna BILLA	229,30 Kč
Med květový 	Včelpo, spol., Skalice nad Svitavou	Hyper market Albert Hyper market TESCO	220,00 Kč
Med květový 	Medomerc, Čestín	Hyper market Albert Hyper market TESCO	207,60 Kč
Med luční 	Medomerc, Čestín	Hyper market Albert Hyper market TESCO	187,60 Kč
Honey floral 	Grocery CZ, Praha	Hyper market Albert Hyper market TESCO	160,00 Kč
Med květový 	JSG med, Plzeň	Hyper market Albert Hyper market TESCO Prodejna BILLA Prodejna COOAP	149,80 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nabídka medu přímo od včelaře se v mnohém různí. Odlišná může být jak cena, tak druh medu a v poslední řadě velikost balení. V tabulce č. 5 jsou zmapovány nejčastější druhy medu a ceny za cca 1 kg.

Tabulka č. 5: **Prodej medu ze dvora (přímo od včelaře)**, lokalita Středočeský kraj

Název výrobku		Rok vytočení	Cena za cca 1 kg
Med květový (nektarový):	<i>Luční</i>	2015, 2016	130 – 170 Kč
	<i>Řepkový</i>	2015, 2016	110 – 130 Kč
	<i>Akátový</i>	2015, 2016	130 – 170 Kč
	<i>Slunečnicový</i>	2015, 2016	130 – 170 Kč
Pastovaný med		2015, 2016	130 – 150 Kč
Smišený lední med		2015, 2016	150 – 170 Kč
Lesní med (medovicový)		2015, 2016	150 – 200 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Charakteristika výzkumu

Výzkum je podle Gavory (2010) charakterizován jako „*systematický způsob řešení problému, kterým se rozšiřují hranice vědomosti lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky*“.

4.3.1 Základní údaje případové studie

Za výzkumnou strategii diplomové práce byla zvolena případová studie. Smyslem případové studie je zkoumání a následné porozumění konkrétního případu. Vzhledem k vytýčeným cílům byla pro empirickou část práce zvolena metoda výzkumu na kvantitativní i kvalitativní úrovni. „*Zjednodušeně řečeno, nástrojem kvantitativního výzkumu je dotazník, zatímco kvalitativní výzkumníci používají rozhovor. Takovéto pojetí vede ke značnému zjednodušení odlišností obou metodologických přístupů, například rozhovor můžeme s úspěchem použít v obou zmiňovaných výzkumných přístupech, záleží však na jeho účelu a podobě. Cílem hloubkového a polostrukturovaného rozhovoru je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu (kvalitativní přístup), zatímco účelem standardizovaného strukturovaného rozhovoru je položit všem respondentům několik identických otázek ve stejném pořadí (kvantitativní přístup)*“ (Švaříček a Šedová, 2007).

4.3.1.1 Objekt výzkumu

Objektem případové studie je mladý včelař, který se snaží o získání bioznámky pro svůj med. Lásku a vztah ke včelám získal od svého dědečka. Vyprávěl mi příběh, jak mu jeho dědeček „*strčil ruku do úlu*.“ Tehdy mu to nepřipadalo, jako něco kladného. Ale po letech svého dědu pochopil. Dle jeho slov si „*vychoval dalšího včelaře*“. Dlouho po dědečkově smrti se tento včelař rozhodl zachovat rodinný odkaz a pokračovat tak v jeho práci. Přestože včelaři poměrně krátkou dobu, dosáhl všech svých cílů a snaha o získání certifikace jeho produkce je tak dalším stupněm na pomyslném žebříčku jeho přání.

4.3.1.2 Území

Včelař z případové studie včelaři v lokalitě, kde její okolí tvoří pouze lesy a pastviny chráněné krajinné oblasti. Pastviny jsou využívány farmářem, který se zabývá chovem skotu a jeho produkce se pyšní kvalitou „bio“. Hlavním předpokladem pro získání „bioznámky“ je právě významnost okolí, kde se včelnice nachází. Specifické členění krajiny zajišťuje dostatek jarní i letní pastvy. Včely se tak dokážou do značné míry obejít bez zalétávání pro snůšku na delší vzdálenosti.

Včelnice je umístěna v teritoriu chráněné krajinné oblasti, která má velice ojedinělé mikroklima. V okruhu 5ti km se lehce liší od rázu okolní krajiny (viz. Obrázek č. 10). Oblast, kde jsou včelstva chována, je unikátní od zbytku území v České republice. Nemalou výhodou je také to, že se jedná o oblast poměrně málo využitou pro včelaření. Na rozdíl od zbytku CHKO Křivoklátsko se v našem nejbližším okolí nachází pouze jedno stanoviště včel a to ve vzdálenosti přibližně 1 km. Možnost nákazy je minimální, neboť včely přijdou do styku pouze s včelami z této lokality.

Průběh jarního a letního období je zde nepatrně odlišný od celé oblasti a to díky uzavřenému údolí, do kterého se slunce dostává až později v jarním období a tento posun se následně promítá i během celého jara a léta. V této oblasti nikdy nedocházelo k intenzivnímu obdělávání zemědělské půdy z důvodů špatné dostupnosti pro zemědělskou techniku a díky mikroklimatu i částečné nevhodnosti pro pěstování plodin. Tato oblast je vnímána, jako minimálně zasažena používáním umělých hnojiv a jiných chemických přípravků, které se mohou ve formě residuí přenášet v produktech po dlouhá léta.

Předpokladem je, že lokalita velmi dobře splňuje podmínky pro produkci čistého přírodního medu, který se může ucházet o označení „bio“.

Obrázek č. 14: Území výskytu včelnice (okruh 5ti km od místa včelnice)

Zdroj: vlastní zpracování dle portálu Mapy.cz, dostupné na www.mapy.cz/Kalubice

4.3.2 Průběh výzkumu

Praktická část práce, která navazuje na teoretickou část práce, prezentuje výsledky výzkumného šetření. Výzkumné šetření probíhá:

- průzkumem trhu,
- analýzou knih, dokumentů a zákonů,
- sběrem dat formou dotazníkového šetření a rozhovory s odborníky,
- zajištěním výzkumného vzorku,
- zpracováním získaných dat,
- vyhodnocením výzkumného šetření formou tabulek, grafů a odpovědí.

4.3.3 Druhy výzkumu

Na začátku této diplomové práce je zmíněno, že bude použito „několik forem výzkumu“. Kvantitativní výzkum byl zvolen z důvodu oslovení většího počtu respondentů. Jako výzkumnou metodu sběru dat pro tento průzkum byl vybrán dotazník, který byl zveřejněn na elektronickém portále: www.vyplnto.cz, zadavatel průzkumu: Libuše Fialová.

Samotný dotazník, v daném případě, je soustava dopředu připravených 31 otázek (29 povinných otázek a 2 doplňující otázky). Dotazník byl anonymní, jeho vyplnění zabralo maximálně 5 minut času a respondent na něj musel písemně odpovídat. Sběr dat formou dotazníku byl zvolen, protože se jedná o nejčastější formu dotazníkového šetření, které je rychlé, pro respondenty srozumitelné, vyplňování nezabere mnoho času a lze získat větší počet oslovených respondentů. Podle Chráska (2007) je kvantitativní výzkum „*záměrná a systematická činnost, při které se empirickými metodami zkoumání (ověřují, verifikují, testují) hypotézy*“. Tvorbě dotazníku předcházela analýza knih, dokumentů a zákonů dle platné legislativy České republiky, týkající se ekologického zemědělství.

Kvalitativní výzkum probíhal formou polostrukturovaného rozhovoru se včelaři, jakožto s odborníky na danou problematiku. V tomto případě jsou respondentům položeny otázky, které tazatel může změnit či upravit v průběhu rozhovoru dle nastalé situace. „*Někteří metodologové chápou kvalitativní výzkum jako pouhý doplněk tradičních kvantitativních výzkumných strategií, jiní zase jako protipól nebo vyhraněnou výzkumnou pozici ve vztahu k jednotné, na přírodních zákonech postavené vědě.*“ (Hendl, 2005). V daném případě, byl pro tuto výzkumnou metodu sběru dat vybrán osobní rozhovor s oslovenými včelaři. Rozhovor zahrnoval rozbor otázek, naslouchání a získání potřebných informací.

4.3.4 Cíl výzkumu

Hlavním cílem diplomové práce je poskytnout souhrnné a komplexní informace o certifikačním procesu získání ochranné „biozámky“ a zejména pak popsat důvody včelařů, kteří se rozhodli nebo rozhodují touto cestou vydat.

Hlavní výzkumné otázky:

- Je zájem spotřebitelů o med s označením „bio“?
- Přinese „biozámka“ užitek výrobcí medu?
- Vyplatí se včelaři podstoupit všechna zákonem stanovené pravidla pro získání „biozámky“?
- Proč se mají včelaři ucházet o označení „bio“?

4.3.5 Vyhodnocení dotazníku

Dotazník vyplnilo celkem 269 z 300 oslovených respondentů. Věková kategorie respondentů byla rozdělena do šesti kategorií:

- 15 – 25 → získáno **37 respondentů**, (tj. 14%),
- 26 – 35 → získáno **129 respondentů**, (tj. 48%),
- 36 – 45 → získáno **54 respondentů**, (tj. 20%),
- 46 – 55 → získáno **30 respondentů**, (tj. 11%),
- 56 – 65 → získáno **16 respondentů**, (tj. 6%),
- 66 a více → získáno **3 respondentů**, (tj. 1%).

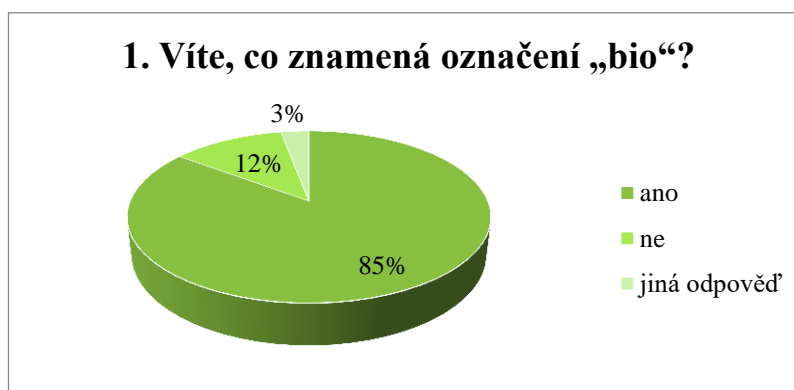
Výsledky dotazníkového šetření jsou zpravovány do tabulek a jsou graficky znázorněny níže.

Tabulka č. 6: **Otázka 1. Víte, co znamená označení „bio“?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	229	85
ne	32	12
jiná odpověď	8	3
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3: **Grafické znázornění otázky č. 1**

Zdroj: vlastní zpracování

Z celkového počtu 300 respondentů odpovědělo na otázky 269 respondentů. Na tuto otázku odpovědělo kladně 85 % respondentů a pro odpověď ne bylo pouze 12 % respondentů, jiným způsobem na tuto otázku odpovědělo 3 % respondentů. Z uvedeného

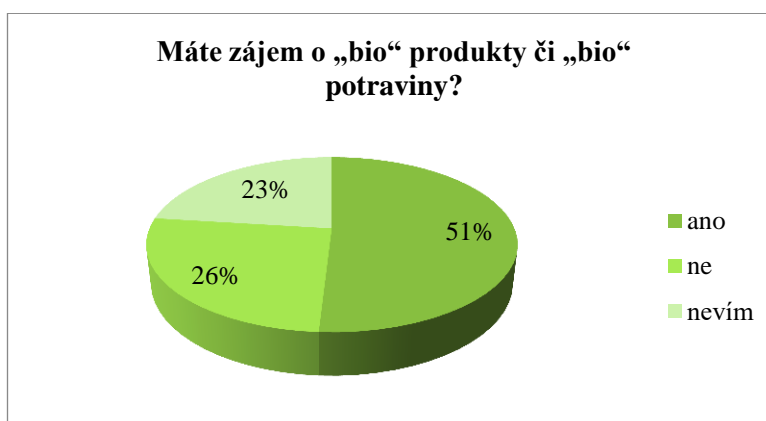
vyplývá, že označení „bio“ bylo osloveným respondentům známo, neboť odpovědělo dokonce 85 % respondentů pro odpověď ano a pouze celkových 15 % respondentů nezná, nebo neví přesně, jak jsou označovány výrobky „bio“.

Tabulka č. 7: **Otázka 2. Máte zájem o „bio“ produkty či „bio“ potraviny?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	137	51
ne	70	26
nevím	62	23
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 4: **Grafické znázornění otázky č. 2**

Zdroj: vlastní zpracování

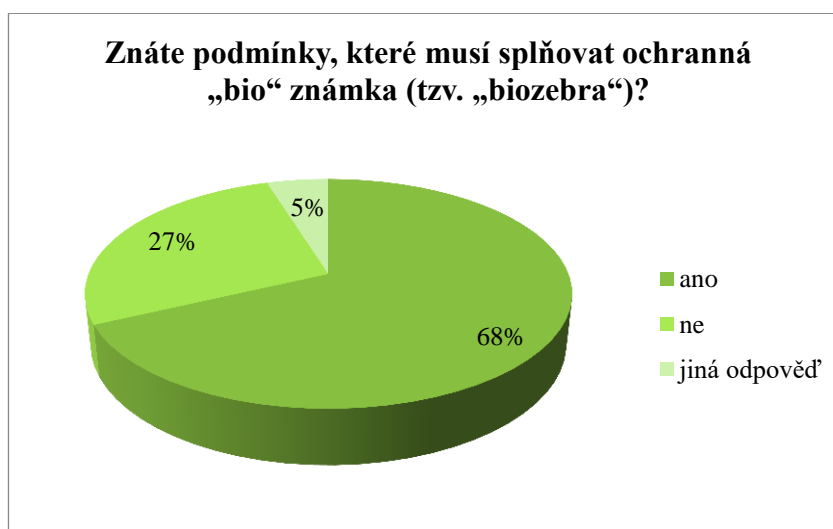
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 51 % respondentů pro odpověď ano, 26 % respondentů pro odpověď ne a 23 % respondentů pro odpověď nevím. Ze získaných odpovědí je patný zájem o „bioprodukty“. Odpovědi respondentů dále naznačili, že nezájem o „bioprodukcii“ je pouhých 26 % respondentů. Pokud vezmeme v úvahu 51 % kladných odpovědí a zohledníme 23 % respondentů, kteří si nebyli jisti svým zájmem o „bioprodukcii“, lze z daného výsledku soudit, že poptávka po „bioproduktech“ je již nyní poměrně vysoká. Je tedy velmi pravděpodobné, že se poptávka v dané produkci bude i nadále zvyšovat.

Tabulka č. 8: **Otázka 3. Znáte podmínky, které musí splňovat ochranná „bio“ známka (tzv. „biozebra“)?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	183	68
ne	73	27
jiná odpověď	13	5
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 5: **Grafické znázornění otázky č. 3**

Zdroj: vlastní zpracování

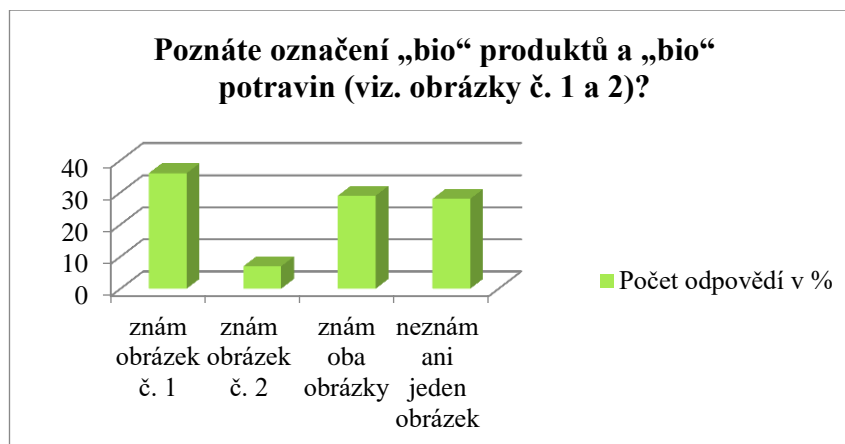
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. 68 % odpovědí bylo pro odpověď ano a 27 % odpovědí pro odpověď ne, jinak odpovídalo 5 % respondentů. Z uvedených odpovědí plyne, že převážná většina respondentů podmínky označování „bioprodukce“ zná. 27 % respondentů naopak vůbec nezná podmínky, za kterých je možno používat označení „bio“ a pouhých 5 % respondentů na tuto otázku odpovědělo jinak.

Tabulka č. 9: **Otázka 4. Poznáte označení „bio“ produktů a „bio“ potravin (viz. Obrázky č. 1 a 2)?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
znám obrázek č. 1	97	36
znám obrázek č. 2	17	7
znám oba obrázky	78	29
neznám ani jeden obrázek	75	28
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 6: Grafické znázornění otázky č. 4

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. 36 % respondentů odpovědělo, že zná obrázek č. 1, 29 % respondentů odpovědělo, že zná oba obrázky. 28 % respondentů odpovědělo, že zná obrázek č. 2 a 7 % respondentů odpovědělo, že nezná ani jeden obrázek. Z uvedeného vyplývá, že nejvíce je znám obrázek č. 1, tzv. „biozebra“. O pouhé 1 % odpovědí zvítězila odpověď: znám oba obrázky před odpovědí: neznám ani jeden obrázek. Evropské označení „bioprodukce“ však zná pouze 7 % z oslovených respondentů.

Tabulka č. 10: Otázka 5. Jste ochotni připlatit si za produkty v „bio“ kvalitě?

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	156	58
ne	113	42
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 7: Grafické znázornění otázky č. 5

Zdroj: vlastní zpracování

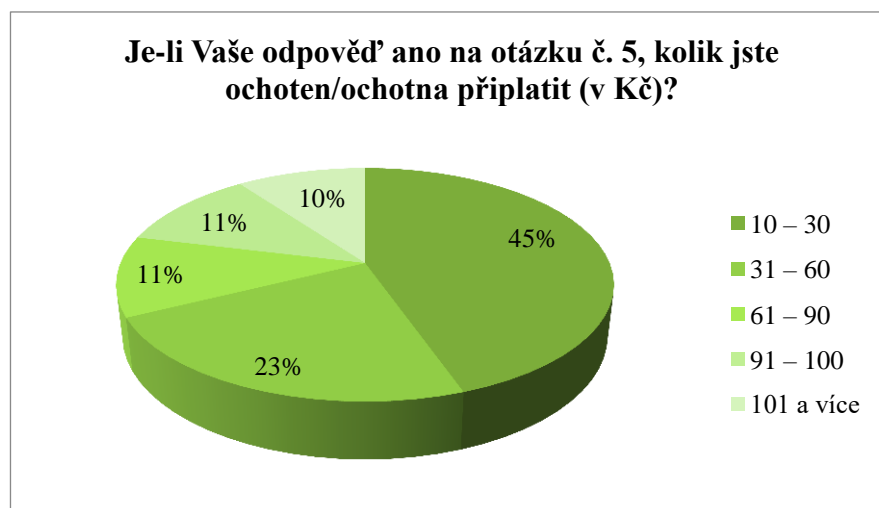
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Kladně odpovědělo 58 % respondentů a 42 % respondentů bylo pro zápornou odpověď ne. Větší procento získaných odpovědí ukázalo na to, že jsou respondenti ochotni si za „bioprodukci“ připlatit. Tento zájem nahrává vzniku nových ekologických farem a ekologické výrobě jako takové.

Tabulka č. 11: **Otázka 6. Je-li Vaše odpověď ano na otázku č. 5, kolik jste ochoten/ochotna připlatit (v Kč)?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
10 – 30	120	55
31 – 60	62	23
61 – 90	30	11
91 – 100	30	11
101 a více	27	10
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 8: **Grafické znázornění otázky č. 6**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 45 % respondentů pro odpověď 10 – 30, 23 % pro odpověď 31 – 60, shodně po 11 % pro odpovědi 61 – 90 a 91 – 100 a 10 % pro odpověď 101 a více. Z uvedených odpovědí vyplynulo, že nejvíce procent respondentů (tj. celkových 45 %) je ochotno za „bioprodukci“ připlatit pouze v rozmezí od 10 – 30 Kč.

Tabulka č. 12: **Otázka 7. Máte ve svém nejbližším okolí možnost nákupu „bio“ potravin či „bio“ produktů?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	194	72
ne	21	8
nevím	54	20
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 9: **Grafické znázornění otázky č. 7**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. 72 % respondentů odpovědělo, že má ve svém nejbližším okolí možnost nákupu „bioproduktů“. Dalších 20 % respondentů neví, zda má tuto možnost a pouhých 8 % odpovědí nemá možnost nákupu „bioproduktů“ ve svém okolí.

Tabulka č. 13: **Otázka 8. Jakou kvalitu „bio“ výrobků preferujete?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ruční práce	24	9
„bio“ certifikát	60	22
chemicky neošetřené	64	24
chemicky nepříhnojené	24	9
lokální/místní produkce	97	36
jiná odpověď	0	0
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 10: Grafické znázornění otázky č. 8

Zdroj: vlastní zpracování

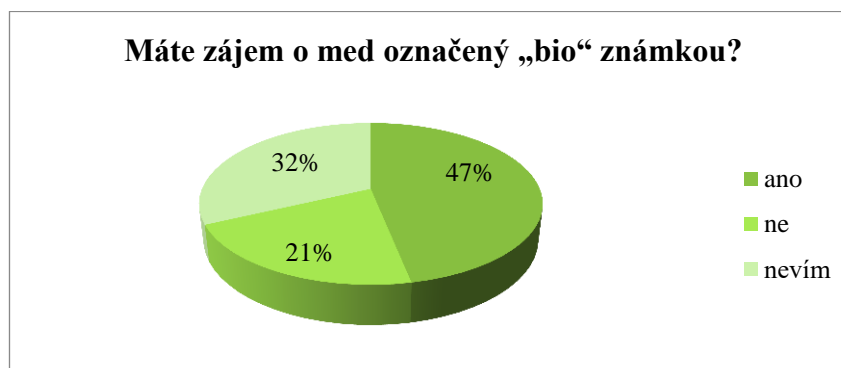
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 36 % respondentů pro odpověď lokální/místní produkce, 24 % pro odpověď chemicky neošetřené, 22 % pro odpověď „bio“ certifikát, 9 % pro odpověď chemicky nepřihnojené. Z uvedených odpovědí vyplývá, že nejvíce procent respondentů (tj. 36 %) preferuje „bioprodukcí“ z lokálních zdrojů.

Tabulka č. 14: Otázka 9. Máte zájem o med označený „bio“ známkou?

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	126	47
ne	57	21
nevím	86	32
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 11: Grafické znázornění otázky č. 9

Zdroj: vlastní zpracování

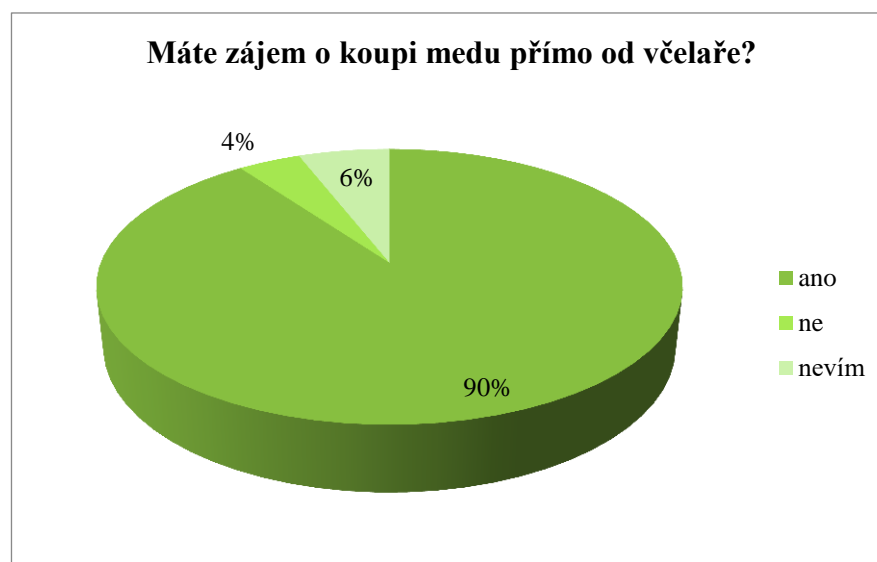
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 47 % respondentů pro odpověď ano. 32 % respondentů odpovědělo, že neví a 21 % respondentů neprojevilo zájem o med označený „biozámkou“. Z uvedených odpovědí vyplývá, že respondenti projevují zájem o med označený „biozámkou“.

Tabulka č. 15: **Otázka 10. Máte zájem o koupi medu přímo od včelaře?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	242	90
ne	11	4
nevím	16	6
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 12: **Grafické znázornění otázky č. 10**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. 90 % respondentů odpovědělo kladně a projevilo zájem o koupi medu přímo od včelaře. Pouhých 6 % respondentů odpovědělo, že neví, zda mají zájem o takovou to formu produkce medu. Jen 4 % respondentů neprojevilo zájem o koupi medu přímo od včelaře. Odpovědi na tuto otázku jasně poukazují na preference spotřebitelů v otázce nákupu medu. Celých 90 % respondentů preferuje přímý prodej nákupu, tzv. prodej ze dvora.

Tabulka č. 16: **Otázka 11. Máte možnost ve svém nejbližším okolí koupit med přímo od včelaře?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	219	82
ne	25	9
nevím	25	9
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 13: **Grafické znázornění otázky č. 11**

Zdroj: vlastní zpracování

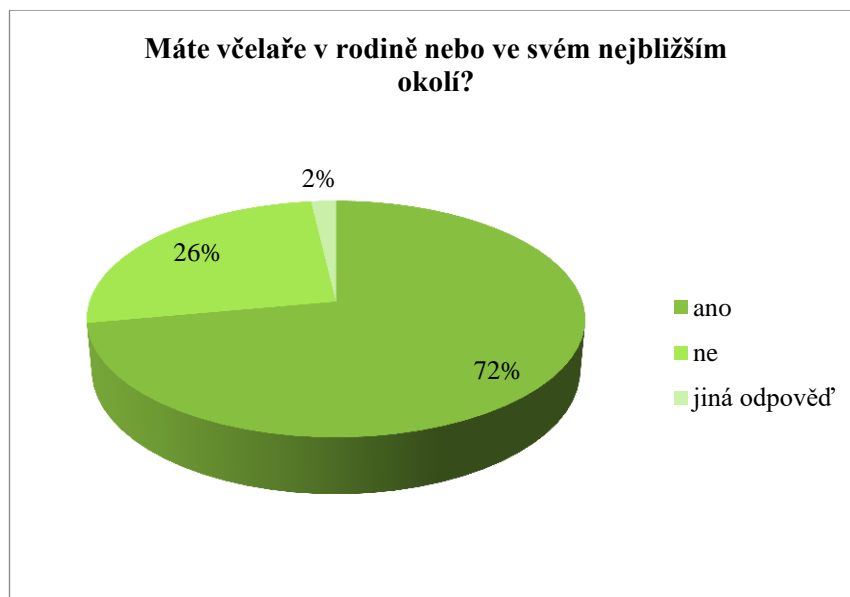
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho 82 % respondentů odpovědělo kladně na výše položenou otázku. Shodně po 9 % odpovědí respondentů bylo pro odpověď ne a nevím. Z uvedeného vyplývá, že převážný počet respondentů má možnost nakoupit si med přímo od včelaře.

Tabulka č. 17: **Otázka 12. Máte včelaře v rodině nebo ve svém nejbližším okolí?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	194	72
ne	70	26
jiná odpověď	5	2
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 14: Grafické znázornění otázky č. 12

Zdroj: vlastní zpracování

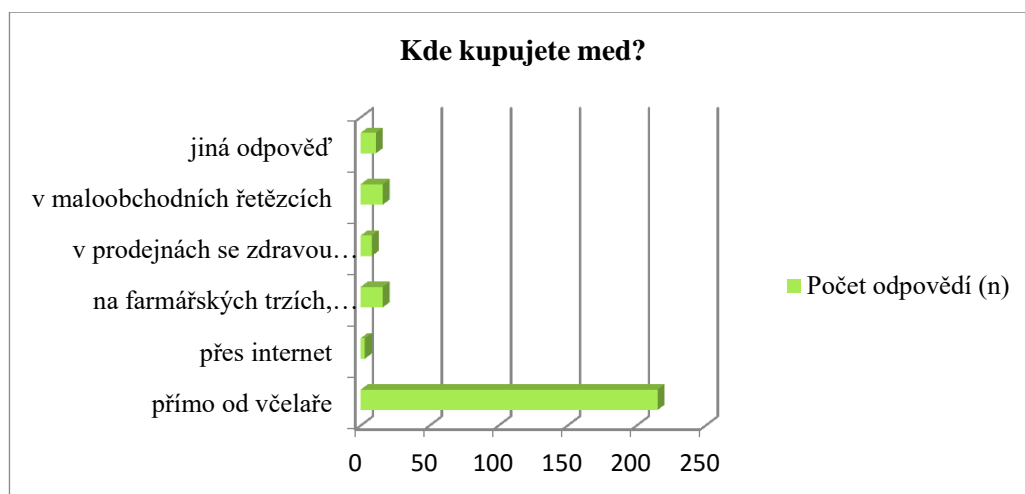
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 72 % respondentů pro odpověď ano. 26 % respondentů odpovědělo, že nemá v rodině nebo ve svém okolí včelaře. Jinou možnost odpovědi využila pouhá 2 % respondentů. Převážná většina respondentů má ve svém nejbližším okolí či v rodině včelaře. Je tedy jasně pozorovatelné, že i přes generační výměnu a avizovaný úbytek včelařů je počet lidí, kteří se věnují včelaření stále poměrně vysoký.

Tabulka č. 18: Otázka 13. Kde kupujete med?

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
přímo od včelaře	215	80
přes internet	3	1
na farmářských trzích, vánočních trzích atd.	16	6
v prodejnách se zdravou výživou	8	3
v maloobchodních řetězcích	16	6
jiná odpověď	11	4
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 15: Grafické znázornění otázky č. 13

Zdroj: vlastní zpracování

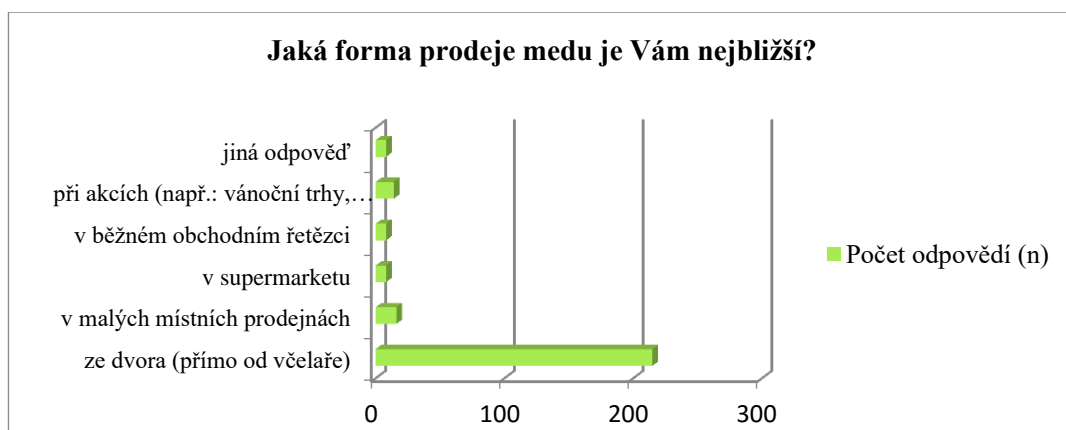
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 80 % respondentů pro odpověď, že nakupují med přímo od včelaře, shodně po 6 % respondentů bylo pro odpověď na farmářských trzích, vánočních trzích atd. a v maloobchodních řetězcích, jinou odpověď zvolila 4 % respondentů, 3 % respondentů byla pro odpověď v prodejnách se zdravou výživou a pouhé 1 % odpovědí bylo pro nákup medu přes internet. Z uvedeného vyplývá, že nejčastěji si respondenti kupují med přímo od včelaře (tj. 80 %). Odpovědi na tuto otázku také poukazují na nedůvěru kupujících v „překupníky“ a velko-zpracovatele medu.

Tabulka č. 19: Otázka 14. Jaká forma prodeje medu je Vám nejbližší?

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ze dvora (přimo od včelaře)	215	80
v malých místních prodejnách	16	6
v supermarketu	8	3
v běžném obchodním řetězci	8	3
při akcích (např.: vánoční trhy atd.)	14	5
jiná odpověď	8	3
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 16: Grafické znázornění otázky č. 14

Zdroj: vlastní zpracování

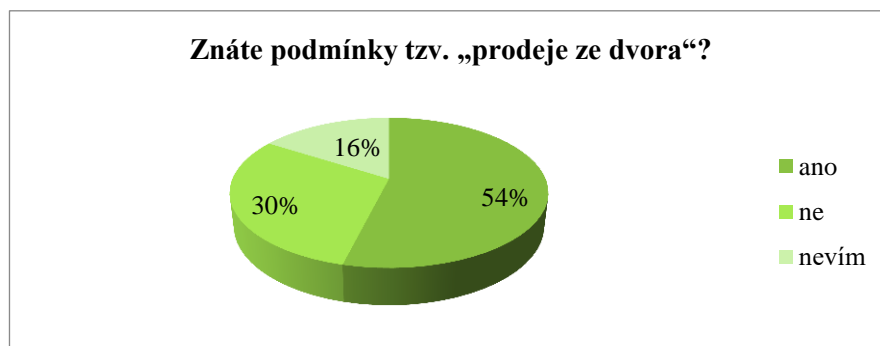
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 80 % respondentů pro odpověď ze dvora (přimo od včelaře), pouze 6 % respondentů bylo pro odpověď v maloobchodních řetězcích, 5 % respondentů bylo pro odpověď při akcích (např.: vánoční trhy, farmářské trhy atd.), shodně po 3 % respondentů bylo pro odpověď v supermarketu, v běžném obchodním řetězci a jinou odpověď. Z odpovědí vyplývá, že nejvíce respondentů preferuje nákup medu přímo ze dvora, tzn. Přimo od včelaře.

Tabulka č. 20: Otázka 15. Znáte podmínky tzv. „prodeje ze dvora“?

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	145	54
ne	81	30
nevím	43	16
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 17: Grafické znázornění otázky č. 15

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho 54 % respondentů odpovědělo kladně. 30 % respondentů bylo pro odpověď ne a pouhých 16 % respondentů by pro odpověď nevím. Z uvedeného vyplývá, že respondenti znají podmínky prodeje ze dvora.

Tabulka č. 21: **Otázka 16. Máte ve svém okolí možnost nákupu ze dvora?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	188	70
ne	30	11
nevím	51	19
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 18: **Grafické znázornění otázky č. 16**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 70 % respondentů pro odpověď ano, 19 % respondentů bylo pro odpověď nevím a pouhých 11 % respondentů bylo pro odpověď ne. Z uvedených odpovědí plyne, že celých 70 % oslovených respondentů má možnost nákupu ze dvora.

Tabulka č. 22: **Otázka 17. Máte zájem o další včelí produkty?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	194	72
ne	75	28
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 19: Grafické znázornění otázky č. 17

Zdroj: vlastní zpracování

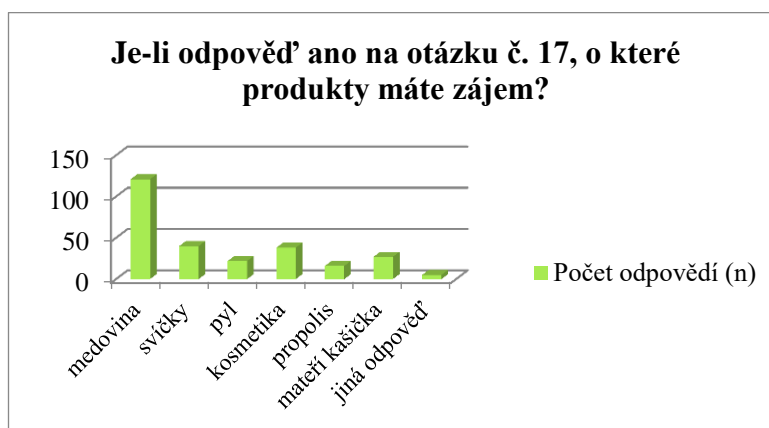
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho 72 % respondentů odpovědělo kladně a projevilo tak zájem o včelí produkty. Pouhých 28 % respondentů volilo odpověď ne a neprojevilo náklonnost ke včelím produktům. Ze získaných odpovědí vyplývá jasný zájem o včelí produkty.

Tabulka č. 23: **Otázka 18. Je-li odpověď ano na otázku č. 17, o které produkty máte zájem?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
medovina	121	45
svíčky	40	15
pyl	22	8
kosmetika	38	14
propolis	16	6
mateří kašička	27	10
jiná odpověď	5	2
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 20: Grafické znázornění otázky č. 18

Zdroj: vlastní zpracování

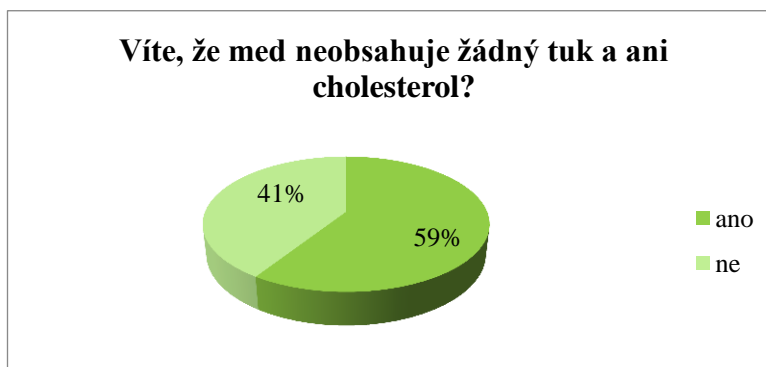
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 45 % respondentů, kteří odpověděli, že mají zájem především o medovinu. 15 % respondentů preferuje výrobu svíček ze včelího vosku, 14 % respondentů projevilo zájem o kosmetiku, 10 % respondentů bylo pro odpověď: mateří kašička, 8 % respondentů by chtělo pyl, 6 % respondentů projevilo zájem o propolis a pouhé 2 % respondentů použilo možnost jiná odpověď. Za nejznámější a nejrozšířenější druhotný produkt včelí produkce lze považovat medovinu.

Tabulka č. 24: **Otázka 19. Víte, že med neobsahuje žádný tuk a ani cholesterol?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	159	59
ne	110	41
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 21: **Grafické znázornění otázky č. 19**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 59 % respondentů pro odpověď ano a 41 % respondentů bylo pro odpověď ne. Nadpoloviční většina odpovědí dokazuje, že velká část společnosti je o medu a jeho složení dobře informována.

Tabulka č. 25: **Otázka 20. Víte, že kvalitní med se nikdy nezkaží?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	156	58
ne	110	41
jiná odpověď	3	1
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 22: Grafické znázornění otázky č. 20

Zdroj: vlastní zpracování

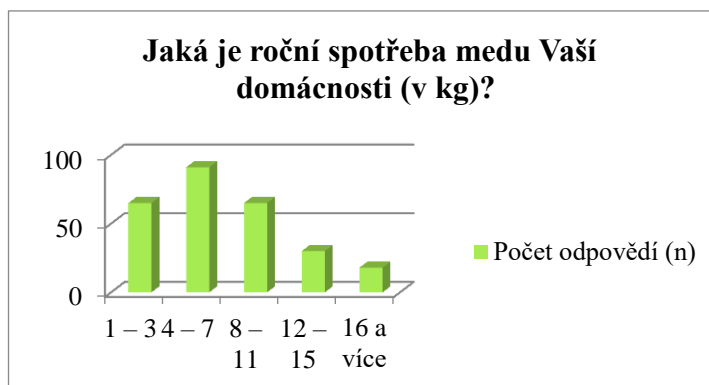
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. 58 % respondentů na tuto otázku kladně odpovědělo. Celých 41 % respondentů bylo pro odpověď ne a pouhé 1 % respondentů použilo jinou odpověď. Z uvedeného vyplývá, že společnost dobře zná kvalitu medu.

Tabulka č. 26: **Otázka 21. Jaká je roční spotřeba medu Vaší domácnosti (v kg)?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
1 – 3	65	24
4 – 7	91	34
8 – 11	65	24
12 – 15	30	11
16 a více	18	7
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 23: Grafické znázornění otázky č. 21

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 34 % respondentů pro odpověď 4 – 7, shodně po 24 % respondentů bylo pro odpověď 1 – 3, 8 – 11, 11 %

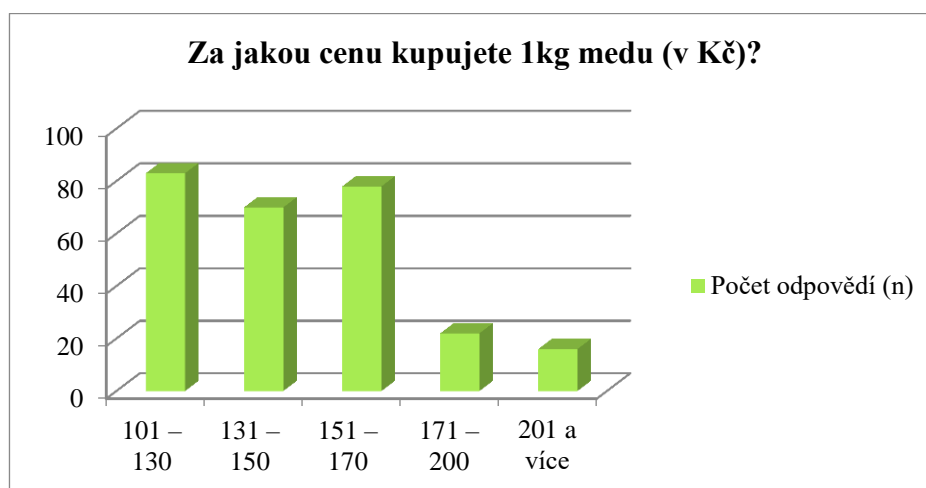
respondentů bylo pro odpověď 12 – 15 a 7 % respondentů bylo pro odpověď 16 a více. Ze získaných odpovědí na tuto otázku plyne, že nejčastěji jednotlivé domácnosti spotřebují 4 – 7 kg medu za rok a pouhých 7 % domácností za rok spotřebuje 16 a více kg medu.

Tabulka č. 27: **Otázka 22. Za jakou cenu kupujete 1kg medu (v Kč)?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
101 – 130	83	31
131 – 150	70	26
151 – 170	78	29
171 – 200	22	8
201 a více	16	6
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 24: **Grafické znázornění otázky č. 22**

Zdroj: vlastní zpracování

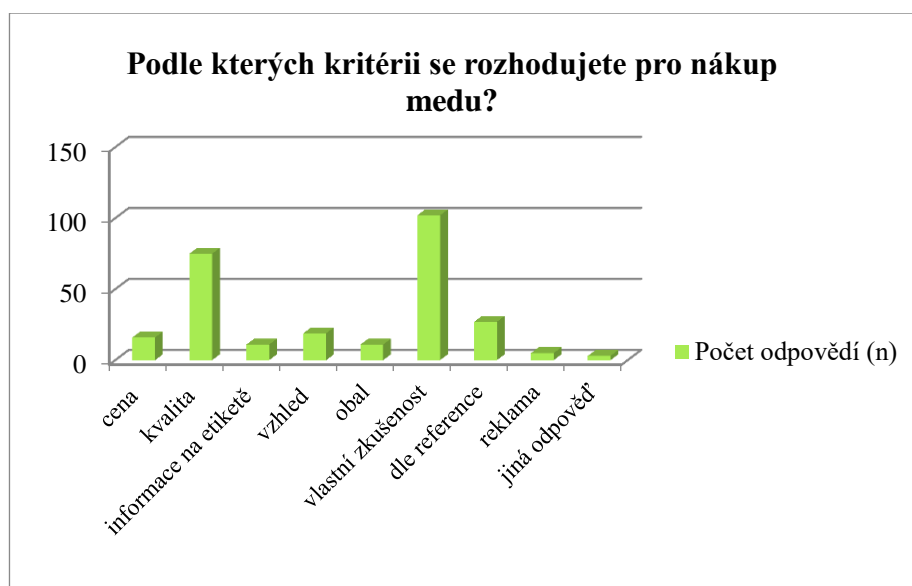
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 31 % respondentů pro odpověď 101 – 130, 29 % respondentů bylo pro odpověď 151 – 170, 26 % respondentů bylo pro odpověď 131 – 150, 8 % respondentů bylo pro odpověď 171 – 200 a pouhých 6 % respondentů bylo pro odpověď 201 a více. Na základě výsledků oslovených respondentů se prokázalo, že nejčastěji se 1 kg medu prodává za cenu 101 – 130 Kč. Mezi výrazné faktory ovlivňující cenu medu patří druh, vlastnosti a lokalita prodeje.

Tabulka č. 28: **Otázka 23. Podle kterých kritérií se rozhodujete pro nákup medu?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
cena	16	6
kvalita	75	28
informace na etiketě	11	4
vzhled	19	7
obal	11	4
vlastní zkušenost	102	38
dle reference	27	10
reklama	5	2
jiná odpověď	3	1
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 25: **Grafické znázornění otázky č. 23**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 38 % respondentů pro odpověď vlastní zkušenost, 28 % respondentů odpovědělo, že dává přednost kvalitě, 10 % respondentů nakupuje med dle reference, 7 % respondentů klade důraz na vzhled, shodně po 4 % odpovědí zvolilo odpověď: informace na etiketě a obal, 2 % respondentů se nechává ovlivnit reklamou a pouze 1 % respondentů využilo jinou odpověď.

Tabulka č. 29: **Otázka 24. Co si představujete pod pojmem kvalitní med?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
med označený známkou „bio“ kvality	40	15
med přímo od včelaře	161	60
med s označením „Český med“	38	14
med s vyšší cenou	3	1
med s certifikátem kvality	24	9
jiná odpověď	3	1
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 26: **Grafické znázornění otázky č. 24**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho 60 % respondentů zvolilo odpověď med přímo od včelaře, 15 % bylo pro odpověď med označený známkou „bio“ kvality, 14 % pro odpověď med s označením „Český med“, 9 % pro odpověď med s certifikátem kvality a shodně po 1 % pro odpověď med s vyšší cenou a pro jinou odpověď. Z výše uvedeného vyplývá, že nadpoloviční většina referentů má kvalitu medu spojenou přímo s osobou včelaře (preferuje med přímo od včelaře).

Tabulka č. 30: **Otázka 25. Je pro Vás důležité označení kvality medu?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
ano	97	36
ne	70	26
neřeším	102	38
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 27: **Grafické znázornění otázky č. 25**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 36 % respondentů pro odpověď ano, 38 % respondentů neřeší označení kvality medu a 26 % respondentů pro odpověď ne. Z výzkumu vyplývá, že většina oslovených respondentů neřeší označení kvality medu. Tento výsledek souvisí se zájmem koupě med přímo od „svého“ včelaře.

Tabulka č. 31: **Otázka 26. Jaká konzistence medu Vám vyhovuje?**

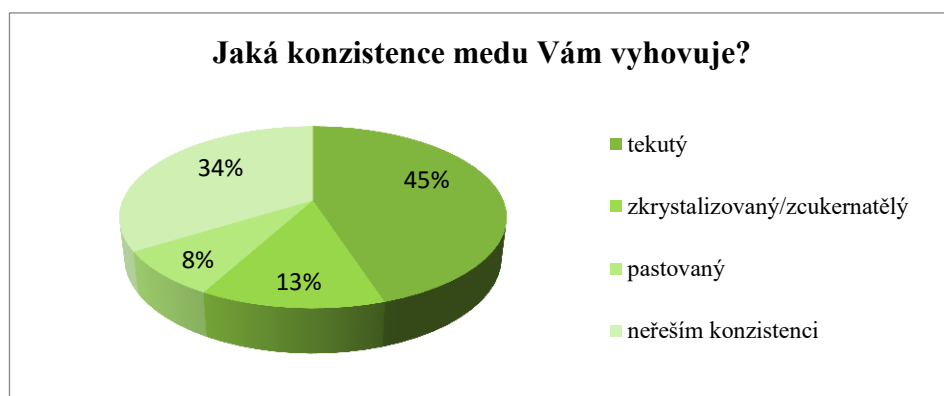
Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
tekutý	121	45
zkrystalizovaný/zcukernatělý	35	13
pastovaný	22	8
neřeším konzistenci	91	34
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj:

vlastní

zpracován

Graf č. 28: Grafické znázornění otázky č. 26

Zdroj: vlastní zpracování

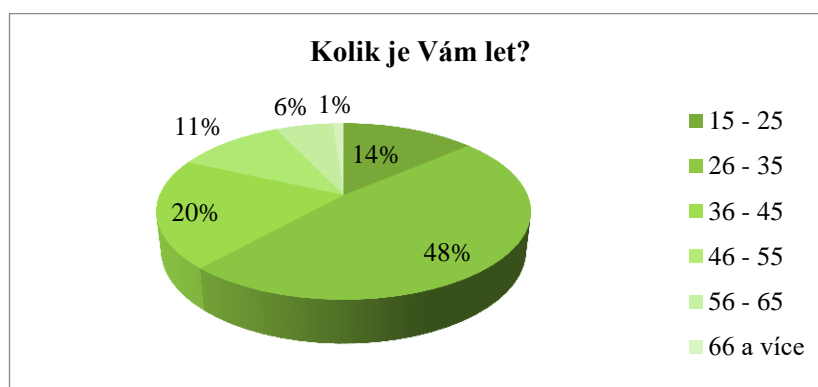
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho 45 % respondentů dává přednost medu tekutému a 34 % respondentů vůbec neřeší konzistenci medu, 13 % respondentů je pro zkrystalizovaný/zcukernatělý a 8 % referentů volí pastovaný med.

Tabulka č. 32: **Otázka 27. Kolik je Vám let?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
15 – 25	37	14
26 – 35	129	48
36 – 45	54	20
46 – 55	30	11
56 – 65	16	6
66 a více	3	1
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 29: Grafické znázornění otázky č. 27

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 48 % respondentů pro odpověď 15 – 25, shodně po 20 % respondentů bylo pro odpověď 26 – 35, 36 – 45, 14 % respondentů bylo pro odpověď 46 – 55, 11 % respondentů pro odpověď 56 – 65, 6 % respondentů bylo pro odpověď 56 – 65 a 1 % respondentů bylo pro odpověď 66 a více. Z výše uvedených odpovědí vyplývá, že na dotazník nejčastěji odpovídala skupina referentů ve věku 15 – 25 let.

Tabulka č. 33: **Otázka 28. Jakého jste pohlaví?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
žena	153	57
muž	108	40
nechci odpovídat	8	3
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 30: **Grafické znázornění otázky č. 28**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 57 % respondentů ženského pohlaví, 40 % respondentů bylo mužského pohlaví a pouhé 3% respondentů nechtělo na tuto otázku odpovídat. Z uvedených odpovědí je znatelné, že ženská část populace má k „bioproduktům“ výrazně kladnější vztah.

Tabulka č. 34: **Otázka 29. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
základní	14	5
střední bez maturity/vyučen	35	13
střední s maturitou	126	47
vysokoškolské	94	35
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 31: Grafické znázornění otázky č. 29

Zdroj: vlastní zpracování

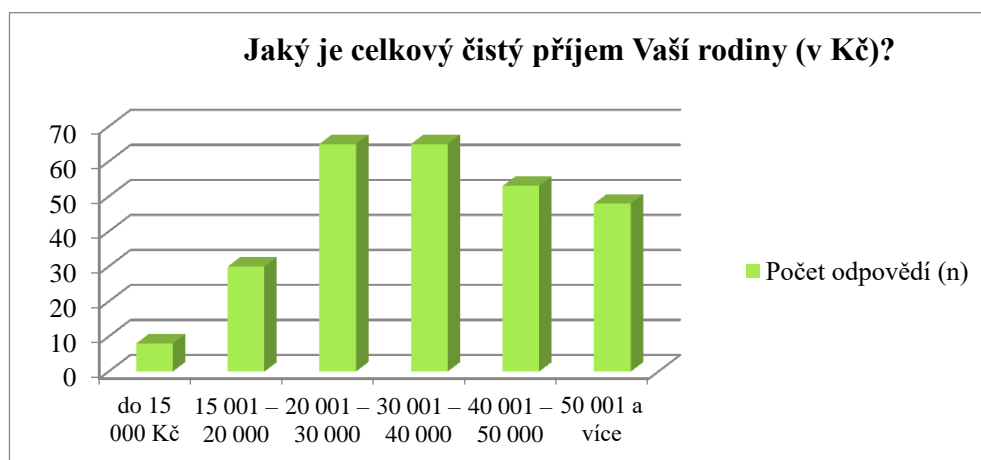
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 47 % pro odpověď střední s maturitou, 35 % respondentů bylo pro odpověď: vysokoškolské vzdělání, 13% respondentů bylo pro odpověď: střední bez maturity/vyučen a 5 % respondentů bylo pro odpověď: základní vzdělání.

Tabulka č. 35: Otázka 30. Jaký je celkový čistý příjem Vaší rodiny (v Kč)?

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
do 15 000 Kč	8	3
15 001 – 20 000	30	11
20 001 – 30 000	65	24
30 001 – 40 000	65	24
40 001 – 50 000	53	20
50 001 a více	48	18
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 32: Grafické znázornění otázky č. 30

Zdroj: vlastní zpracování

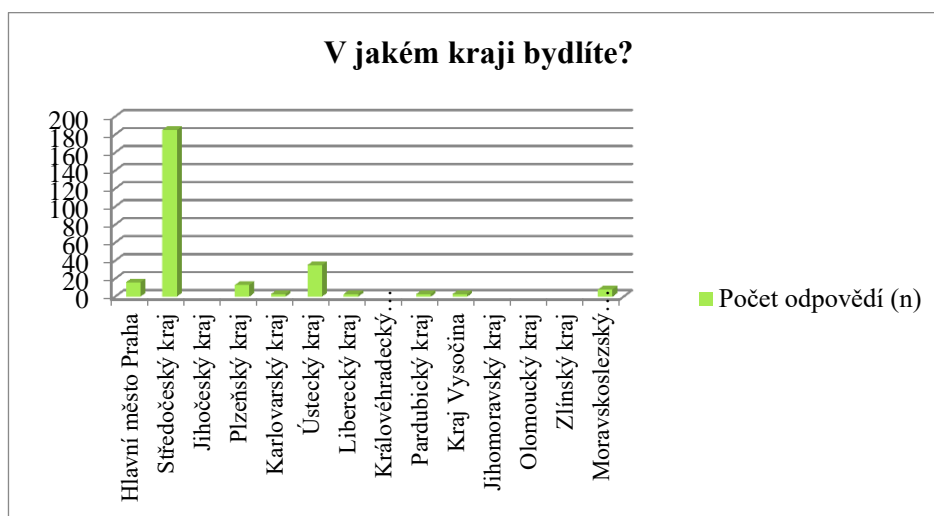
Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 24 % respondentů pro odpověď 20 001 – 30 000 a 30 001 – 40 000, 20 % respondentů bylo pro odpověď 40 001 – 50 000, 18% respondentů bylo pro odpověď 50 001 a více, 11 % respondentů bylo pro odpověď 15 001 – 20 000 a 3 % respondentů bylo pro odpověď do 15 000 Kč. Nejčastěji na tuto otázku odpovídali lidé s celkovým příjmem rodiny v rozmezí od 20 001 až 40 000 Kč.

Tabulka č. 36: **Otázka 31. V jakém kraji bydlíte?**

Odpověď	Počet odpovědí (n)	Počet odpovědí v %
Hlavní město Praha	16	6
Středočeský kraj	185	69
Jihočeský kraj	0	0
Plzeňský kraj	13	5
Karlovarský kraj	3	1
Ústecký kraj	35	13
Liberecký kraj	3	1
Královéhradecký kraj	0	0
Pardubický kraj	3	1
Kraj Vysočina	3	1
Jihomoravský kraj	0	0
Olomoucký kraj	0	0
Zlínský kraj	0	0
Moravskoslezský kraj	3	3
Celkem	Σ 269	Σ 100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 33: **Grafické znázornění otázky č. 31**

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 269 respondentů. Z toho bylo 69 % respondentů pro odpověď: Středočeský kraj, 13% respondentů bylo pro odpověď: Ústecký kraj, 5% pro odpověď: Plzeňský kraj, 3 % pro odpověď: Moravskoslezský kraj, shodně po 1% pro odpověď: Karlovarský, Liberecký, Pardubický kraj a Kraj Vysočina. Z uvedených odpovědí vyplývá, že na dotazník nejčastěji odpovídali respondenti ze Středočeského kraje.

4.3.6 Vyhodnocení rozhovorů, charakteristika dotazovaných včelařů

V tomto konkrétním případě probíhala technika sběru dat formou rozhovorů s odborníky, neboli se včelaři z místní lokality. Výběr respondentů byl ovlivněn osobním setkáním a následným rozhovorem. Samotný sběr dat pak probíhal formou dotazování. Základem byly polostrukturované otázky doplněné o neformální rozhovory. Pořadí otázek se měnilo dle potřeby a možností rozhovoru. „*Rozhovor vyžaduje citlivost, dovednost, koncentraci, disciplínu i interpersonální porozumění. Zvláštní pozornost je nezbytné věnovat začátku a neméně konci rozhovoru.*“ (Hendl, 2005). Rozhovory byly zaznamenány na digitální záznamník a následně přepisovány se souhlasem respondentů. Rozhovor byl realizován se 3 včelaři.

4.3.6.1 Výzkumný vzorek

- **včelař 1** → včelaři 8 let, starosta Městyse Senomaty, rok narození 1968, v současné době vlastní 6 včelstev,
- **včelař 2** → včelaři 26 let, jednatel Českého svazu včelařů, z.s., základní organizace Rakovník (ZO ČSV Rakovník), rok narození 1943, v současné době vlastní 8 včelstev,
- **včelař 3** → včelaři 4 roky, zástupce velitele Hasičského záchranného sboru České republiky v Rakovníku, rok narození 1982, v současné době vlastní 14 včelstev.

4.3.6.2 Výzkumné otázky

1. Jak dlouho včelaříte?
2. Co Vás ke včelaření přivedlo?
3. Jak velký chov máte?
4. Co bylo důležité při výběru stanoviště včelstev?
5. Máte 1 nebo více stanovišť včelstev? Popřípadě „kočujete“ ze stanoviště na stanoviště?
6. Včelaříte sám nebo máte pomocníka?
7. Je med Vaším jediným produktem?
8. Dokážete svoji produkci prodat formou přímého prodeje, tzv. „prodej ze dvora“?
9. Bylo by pro Vás výhodné ucházet se o známku „bio“ pro Váš med?
10. Mohl by med z vašich stanovišť splnit podmínky pro získání „bio“ známky?
11. Myslíte, že by Vám „bio“ známka pomohla při prodeji medu?
12. Jak by se označení „bio“ promítlo do ceny medu?
13. Pokud by Váš med nesl označení „bio“, uvažoval byste o prodeji medu do zahraničí?

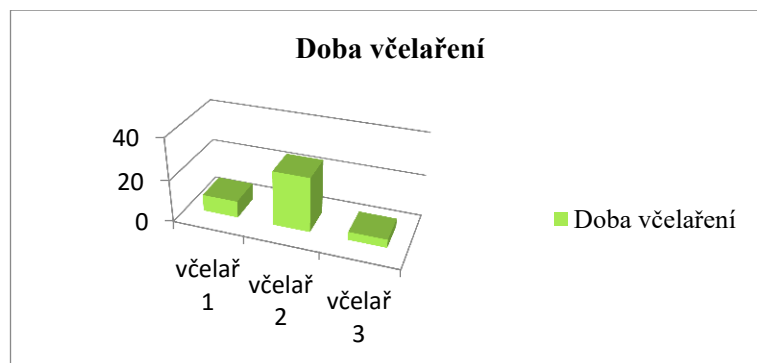
Odpovědi na otázku č. 1 „Jak dlouho včelaříte?“

včelař 1: „*Od roku 2008 (8 let)*“

včelař 2: „*Včelařím už 26 let*“

včelař 3: „*Přímo včelařím 4 roky.*“ (viz. Graf č. 34)

Graf č. 34: Grafické znázornění doby včelaření oslovených včelařů

Zdroj: vlastní zpracování

Nejdéle se včelařením zabývá včelař 2, včelaři již 26 let. Při rozhovoru prozradil, že již léta nemusel změnit své osvědčené postupy a metody, které si osvojil hned v počátcích svého včelaření. Včelař 1 se ke včelaření dostal v roce 2008 a letošním rokem to je tedy 8 let práce se včelami. Poslední z oslovených včelařů, včelař 3, se chovu včel věnuje 4 roky.

Odpovědi na otázku č. 2 „Co Vás ke včelaření přivedlo?“

Všichni tři včelaři se poprvé setkali se včelami a včelařením prostřednictvím rodinného příslušníka (dědečka). Ve svých odpovědích se shodli, že se jedná o rodinný odkaz, který vnímají jako velký dar.

Včelař 1: *„Včely po dědovi, četba knih a článků se včelařskou problematikou mi dodala odvahu ke včelaření.“*

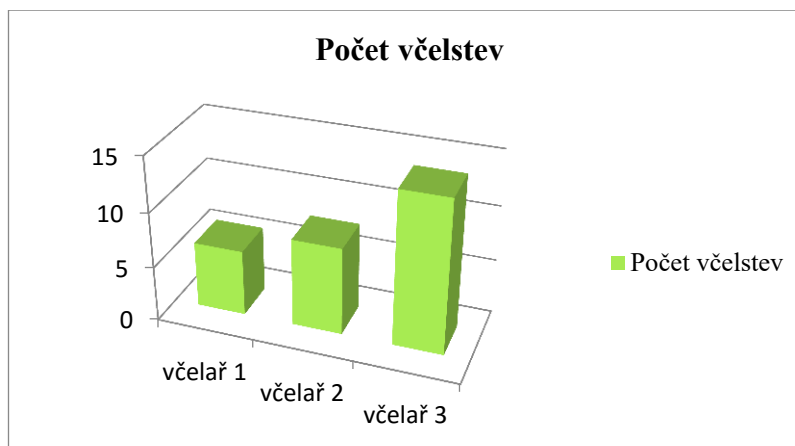
Včelař 2: *„Daroval mi je můj děda. Táta o ně neměl zájem. A tak odkaz přeskočil jednu generaci.“*

Včelař 3: *„Škoda jen, že jsem se rozhodl pro včelaření tolik let po dědečkově smrti. Tehdy se vše prodalo a já tak musel začínat od začátku. Jen ty rady a vzpomínky mi zůstávají.“*

Odpovědi na otázku č. 3 „Jak velký chov máte?“

Včelař 1 vlastní 6 včelstev, včelař 2 má 8 a včelař 3 hospodaří se 14 včelstvy (viz. Graf č. 35).

Graf č. 35: Grafické znázornění počtu včelstev oslovených včelařů

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědí vyplývá, že všichni oslovení včelaři spadají do skupiny „malovčelařů“, neboť hospodaří se včelstvy v rozmezí od 6 až po 14. Přesto, že jim včelaření zabere mnoho času a počáteční investice jsou nemalé, shodli se na tom, že se jedná především o zálibu, kterou si léta pěstují.

Odpovědi na otázku č. 4 „Co bylo důležité při výběru stanoviště včelstev?“

včelař 1: „*Chráněná poloha v zeleni, dobrý přístup.*“

Včelař 2: „*Včely mám doma. Vyhovuje mi jejich blízkost, protože nemusím nikam cestovat.*“

Včelař 3: „*Dobře přístupné místo v CHKO Křivoklátsko se zajímavým složením pastvy pro včely.*“

Odpovědi na otázku č. 5 „Máte 1 nebo více stanovišť včelstev? Popřípadě kočujete ze stanoviště na stanoviště?“

Všichni 3 včelaři mají stále stanoviště včelstev a nekočují ze stanoviště na stanoviště. Jejich odpovědi se také shodují v tom, že svá stanoviště nechtějí měnit.

Odpovědi na otázku č. 6 „Včelaříte sám nebo máte pomocníka?“

Odpovědi na tuto otázku mne, jako ženu včelaře, velice potěšili. Včelaření není jednoduchá záležitost a reakce včelařů dokazují, že jsou rádi, když všechna práce nezůstává jen na jejich bedrech.

Včelař 1: „*Mým zdatným pomocníkem je manželka. Syn se zetěm si od včel drží uctivý odstup.*“

Včelař 2: „*Pomáhají mi žena s dcerou.*“

Včelař 3: „*Velice mi pomáhá žena a ke včelám chci vést i naši dcerku.*“

Odpovědi na otázku č. 7 „Je med jediným Vaším produktem?“

Včelaři se shodují i v této otázce. Pouze okrajově se zabývají sběrem propolisu a výrobou svíček z vosku. Dárkové předměty jako jsou například svíčky, nebo jelení lůj ze včelího vosku je spíše doménou jejich žen či rodinných příslušníků.

Odpovědi na otázku č. 8 „Dokážete svoji produkci prodat formou přímého prodeje, tzv. „prodej ze dvora“?“

Přímým prodejem, neboli prodejem ze dvora, prodávají svůj med všichni 3 včelaři. O jinou formu prodeje své produkce zatím neprojevíli zájem. Prodej ze dvora zatím vždy uspokojil jejich produkci medu. Dokonce se včelaři shodli i v tom, že mnohdy jim medu nezbyvá ani pro svoji potřebu.

Odpovědi na otázku č. 9 „Bylo by pro Vás výhodné ucházet se o známku „bio“ pro Váš med?“

včelař 1: „*Nepovažuji to za nutné.*“

Včelař 2: „*Určitě ano, ale nemám k tomu vhodné podmínky.*“

Včelař 3: „*Myslím si, že ano. Výběrem stanoviště jsem tento cíl sledoval a v současné době se o bioznámku snažím.*“

Odpovědi na otázku č. 10 „Mohl by med z vašich stanovišť splnit podmínky pro získání „bio“ známky?“

včelař 1: „*Neznám přesně podmínky pro udělení známky bio. Asi by bylo na překážku klasické léčení včelstev chemickými přípravky.*“

Včelař 2: „*Ne, nemohl. Včely mám přímo za domem a to je skoro uprostřed města. Takže určitě ne.*“

Včelař 3: „*Ano a dokonce bych měl zájem o získání bioznámky.*“

Odpovědi na otázku č. 11 „Myslíte, že by Vám „bio“ známka pomohla při prodeji medu?“

včelař 1: *„Nemyslím, med prodám velmi snadno i bez známky bio.“*

Včelař 2: *„Asi ano, ale podmínky jsou tak přísné, že se bez ní obejdu.“*

Včelař 3: *„Med se prodává sám, ale je možné, že by se takto označený med mohl stát atraktivním pro další skupinu zákazníků.“*

Odpovědi na otázku č. 12 „Jak by se označení „bio“ promítlo do ceny medu?“

včelař 1: *„Pokud by bylo nutno opustit dnes běžný způsob léčení, byla by péče o včelstva náročnější a pravděpodobně by se odrazila v ceně medu. Snad nárůstem o 20 – 30 %?“*

včelař 2: *„Pravděpodobně nijak. Včelařím léta, ale cenu vždy určuji podle aktuálního dění.“*

Včelař 3: *„Vše je otázkou poptávky. Nevylučuji nárůst ceny medu až o 30 %.“*

Odpovědi na otázku č. 13 „Pokud by Váš med nesl označení „bio“, uvažoval byste o prodeji medu do zahraničí?“

Včelař 1 a včelař 2 o tomto prodeji neuvažují a jednoslovně shodují na odpovědi „ne“. O této otázce se jim nechtělo ani debatovat. Avšak včelař 3 tuto možnost prodeje zcela nezavrhl. Jeho odpověď zněla *„Ano, ale je těžké splnit podmínky prodeje do zahraničí.“*

4.3.6.3 Vyhodnocení výzkumu

Z rozhovorů se včelaři vyplynulo, že se včelaření věnují v rozmezí od 4 let až do 26 let. Všichni včelaři se ke včelám dostali prostřednictvím odkazu rodinného příslušníka. Ale pouze jeden z nich musel začínat zcela od začátku. Včelaři mají jedno stanoviště včelstev, které podřídili svým potřebám. Všichni také využívají stejnou formu prodeje, tzv. prodej ze dvora. O „bio“ známku pro svůj med se uchází jeden včelař, druhý včelař by měl zájem, ale nesplňuje již základní podmínky tohoto označení a třetí včelař o označení „bio“ kvality nestojí. Oslovení včelaři se shodli, že označení „bio“ kvality by vedlo k nárůstu ceny asi o 30 % oproti současnosti. O prodeji do zahraničí by uvažoval pouze jeden z oslovených včelařů.

5 Závěry výzkumného šetření

5.1 Závěry výzkumného šetření – dotazník

Výzkumným šetřením v oblasti certifikace „bio“ produktů bylo zjistit, zdali je výhodné získání ochranné „bioznámky“ pro produkci medu a zdali je „bio“ produkce, jako taková vítána v dnešní uspěchané době. 85 % oslovených respondentů zná označení „bio“ kvality a 51 % z nich projevilo zájem o produkci „bio“ produktů a „bio“ potravin. Více jak 68 % respondentů zná podmínky certifikace, ale pouhých 36 % respondentů zná všechny grafické znaky, kterými je „bio“ produkce označována. 90 % respondentů kupuje med přímo od včelaře a 54 % kupujících zná podmínky tzv. „podeje ze dvora“. Z dalších odpovědí na otázky položené v dotazníku vyplynulo, že 38 % respondentů neřeší označení kvality medu, 36 % respondentů se kvalitou medu zabývá a pro 26 % z nich není označení kvality medu rozhodující. V otázce konzistence medu již byly preference jednoznačně nakloněny medu tekutému, které chce 45 % respondentů. 34 % respondentů konzistenci medu vůbec neřeší, 13 % je pro zkrystalizovaný či zcukernatělý med a pouhých 8 % dává přednost medu pastovanému.

Na otázky odpovídalo 48 % respondentů ve věkové kategorii 26 – 35 let, 20 % v kategorii 36 – 45 let, 14 % v kategorii 15 – 25 let a ostatní věkové kategorie se rozdělily o zbývajících 18 % odpovědí. Na otázky položené v dotazníku odpovídalo 57 % žen a bývalí procenta se podělili muži a respondenti, kteří nechtěli odpovídat na otázku. Nejvíce respondentů bylo za Středočeského kraje a to celých 69 %, v Ústeckém kraji odpovídalo na otázky 13 % respondentů, za Plzeňský kraj odpovídalo 5 % respondentů a o zbývajících procenta se rozdělili o ostatní kraje.

5.2 Závěry výzkumného šetření – rozhovor

Z rozhovorů se včelaři vyplynulo, že pouze jeden z oslovených včelařů myšlenku certifikace zcela zavrhl. Hlavním důvodem tohoto včelaře je malý chov včel, který zcela pokryje prodej medu ze dvora. Nejstarší včelař o „bioznámce“ již řadu let uvažuje, ale podle jeho slov „*nikdy nenašel dost odvahy se o to pokusit.*“ Legislativní požadavky a nároky certifikace o udělení „bioznámky“ nepovažují výše oslovení včelaři za přiměřené. Jen jeden z oslovených včelařů, se v současnosti snaží o certifikaci „bio“ pro svou produkci medu. Na otázku: V čem je tedy podle Vás „bio“ med jiný než „obyčejný“ med?

Neváhal a odpověděl: „Nepozná se to ve vůni, chuti, vzhledu a ani v žádném chemickém rozboru. Je to srdeční záležitost, protože bio med je odlišný už ve fázi výroby. Je totiž produkován v kontrolovaném ekologickém prostředí a tak včelař od začátku ví, kam jeho včely zalétávají pro snůšku.“ Závěrem výzkumného šetření provedeného rozhovorem s odborníky bohužel je, že v současné době nemá mnoho včelařů zájem o získání certifikace „bio“ pro svoji produkci medu. Cílem této práce je včelaři, který projeví zájem o udělení certifikace usnadnit rozhodování v otázce, zda se chtějí vydat touto cestou či nikoliv.

Z dostupných informací, které bylo získáno v průběhu výzkumného šetření pomocí dotazníku a rozhovorů s odborníky, byl shledán jednostranný názor, že získání certifikace pro produkci medu není výhodné. Med je unikátním produktem, který neztrácí na své atraktivitě. Označení „bio“ medu nenese včelařům takové výhody, jako je to u jiných produktů ekologického zemědělství. Produkce medu označována známkou „bio“ je tak spíše otázkou cti a určité prestiže. Snad i proto je v České republice pouze 11 registrovaných ekologických včelařů.

Závěry výsledků dosažených analýzou dotazníku byly takové, že lidé projevují zájem o koupi medu, ač není označen bioznámkou. Mnohem více obyvatelstva dává možnost osobnímu setkání se včelařem než označení, které nese etiketa.

5.3 Závěry výzkumného šetření – doporučení pro včelaře

Shrnutím všech dosavadních poznatků vyplývá, že společnost má zájem o produkty označené „bioznámkou“, ale pro samotné včelaře toto označení přináší více starostí nežli užitku. Legislativní procesy spojené s možností označení „bio“, kontroly a následné dodržování všech pravidel je pro včelaře velice zatěžujícím faktorem. K prodeji své produkce označení „bio“ nepotřebují, neboť jsou schopni med a jeho produkty prodat bez problémů a mnohdy poptávka převyšuje i samotnou nabídku. Včelaření se může stát zajímavým a užitečným koníčkem či prostředkem úspěšného podnikání.

6 Závěr

Diplomová práce se zabývá procesem certifikace „bio“ produktů v oblasti včelařství. Teoretická část byla zaměřena na legislativní procesy certifikace v České republice, vymezení pojmů a analýzu dostupných materiálů v tomto odvětví.

Praktická část práce se zabývala výzkumným šetřením a konkrétní případovou studií. Pomocí kvantitativní výzkumné strategie byl proveden výzkum prostřednictvím dotazníkového šetření s náhodně oslovenými respondenty. S využitím dotazníku byly získány informace, které jsou vhodné pro porovnání empirických poznatků z teoretické části této diplomové práce.

Kvalitativní výzkumné šetření bylo realizováno pomocí rozhovorů se včelaři. Z rozhovorů vyplývá, že většina včelařů neprojevuje zájem o udělení bioznámky pro svoji produkci medu. Hlavním důvodem jsou velice přísné podmínky, za kterých je možné toto označení získat. A tak označení „bio“ medu je spíše záležitostí jiného druhu produktu ekologického zemědělství.

Diplomovou prací bylo ověřeno, zda je výhodné označení produkce „bio“ v oblasti včelařství. Kvalitativní forma výzkumu dokazuje zájem o „bio“ produkty i včetně zájmu o med označený „bio“ známkou. Ale výsledkem kvalitativního šetření bylo odhaleno přesný opak tohoto tvrzení. Med je natolik vzácný a vznešený produkt, že jej lze v České republice prodávat i bez označení „bio“ kvality. V tomto případě sama kvantifikace ubírá na síle kvalitativnímu výzkumu, který odráží skutečný stav zkoumané věci.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Seznam knižních zdrojů

ČERMÁKOVÁ, Tatiana, Róbert CHLEBO a Milena HUSÁRIKOVÁ. *Kniha o medu: historie, léčitelství, kosmetika, gastronomie, tradice, produkty*. Bratislava: Eastone, 2011. ISBN 978-80-8109-132-2.

DABBERT, Stephan, Anna Marie HÄRING a Raffaele ZANOLI. *Organic farming: policies and prospects*. New York: Zed Books, 2004. ISBN 18-427-7327-5.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. přeložil Vladimír JŮVA a Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

LEIBL, Martin. *Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin. Ekologické zemědělství v České republice*. ročenka 2010, Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2010. ISBN 978-80-7401-053-X.

LUTTIKHOLT, Louise WM. *Principles of organic agriculture as formulated by the International Federation of Organic Agriculture Movements*. NJAS-Wageningen Journal of Life Sciences, 2007. ISBN 1573-5214.

MOUDRÝ, Jan. *Bioprodukty*. 1. Vyd., Praha: Institut výchovy a vzdělání Ministerstva zemědělství ČR, 1997. ISBN 80-7105-138-1.

MOUDRÝ, Jan a Jaroslav PRUGAR. *Biopotraviny: hodnocení kvality, zpracování a marketing*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2002. ISBN 80-7271-111-3.

MZE ČR, 2002. *Zemědělství v České republice*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2002. ISBN 80-7084-237-7.

MZE ČR, 2010. *Strategie bezpečnosti potravin a výživy na období 2010-2013: Food safety and nutrition strategy for 2010-2013*. 1. vyd., Praha: Ministerstvo zemědělství, 2010. ISBN 978-80-7084-883-8.

ŠARAPATKA, Bořivoj a Jiří URBAN. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi*. II. díl, [Normy Evropské unie, chovy a welfare hospodářských zvířat, ekonomika, marketing, konverze a příklady z praxe]. Šumperk: PRO-BIO, 2005. ISBN 80-903583-0-6

ŠARAPATKA, Bořivoj a Jiří URBAN. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 2006. ISBN 80-87080-00-9.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. 1. vyd., Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

URBAN, Jiří a Bořivoj ŠARAPATKA. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi*. I. díl., *Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin*. Praha: MŽP, 2003. ISBN 80-7212-274-6.

VÁCLAVÍK, Tomáš. *Biopotraviny a jejich prodej v maloobchodě*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2006. ISBN 80-7084-483-3.

VÁCLAVÍK, Tomáš. *Ekologické zemědělství a biodiverzita*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2007. ISBN 80-7084-485.

VESELÝ, V. *Včelařství*. 1. vyd., Praha: Nakladatelství Brázda, 2003. ISBN 80-209-0320-8.

Česko. Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o právních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 320/2002 Sb. A zákonem č. 553/2005 Sb. MZe ČR. 2006. ISBN 80-7084-505-8.

7.2 Seznam internetových zdrojů

ABCERT AG, 2016. *ABCERT AG - kontrolní a certifikační organizace ČR (logo)*. [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupné z: <http://www.abcert.cz/index.php>

BIOKONT, s.r.o., 2016. *BIOKONT - kontrolní a certifikační organizace ČR (logo)*. [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupné z: www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC spol. s r.o. 2016. *BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC - kontrolní a certifikační organizace ČR (logo)*. [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupné z: <http://www.bureauveritas.cz/>

ČESKÁ TECHNOLOGICKÁ PLATFORMA PRO EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ, 2016. *V dohledu nové evropské nařízení. ze dne 12. 04. 2016*. [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupné z: <http://www.ctpez.cz/cz/v-dohledu-nove-evropske-narizeni>

FARMY Příbramsko, 2016. *Farmy s prodejem ze dvora ve Středočeském kraji* [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupné z: http://www.pribramsko.eu/a_zprava_priloha/1336640161_120510-farmari.pdf

HRŮZA, R., 2016. *Tisková zpráva o situaci na trhu biopotravin v ČR, ze dne 18. 02. 2016*. [online]. [cit. 2016-3-11]. Dostupné z: <http://www.probio.cz>

IFOAM, 2015a. *Definition of Organic Agriculture: IFOAM*. [online]. [cit. 2016-2-11]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/fr/organic-landmarks/definition-organic-agriculture>

IFOAM, 2015b. *Principles of Organic Agriculture: IFOAM* [online]. [cit. 2016-2-29]. Dostupné z: <http://www.ifoam.org/en/organic-landmarks/principles-organic-agriculture>

KEZ o.p.s., 2016. *KEZ - kontrolní a certifikační organizace ČR (logo)*. [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupně z: <http://www.kez.cz/narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007>

MZE ČR, 2014a. *Příručka „Základy ekologického zemědělství“*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-4-4].

Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/410563/EKO_zemedelstvi_2014.pdf

MZE ČR, 2014b. *Ročenka ekologického zemědělství 2014*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-4-4].

Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/410563/EKO_zemedelstvi_2014.pdf

MZE ČR, 2015a. *Tisková zpráva*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-4-4].

Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2016_zelena-zprava-2015-produkce-zemedelskeho.html

MZE ČR, 2015b. *Označování potravin*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-3-15].

Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/oznacovani-potravin-a-obaly/>

MZE ČR, 2015c. *Biopotraviny*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-3-8].

Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/biopotraviny-1/>

MZE ČR, 2015d. *Tisková zpráva*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-4-4].

Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/425907/Methodicky_pokyn_c.2.PDF

MZE ČR, 2016a. *Označování potravin*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-3-15].

Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/oznacovani-potravin-a-obaly/>

MZE ČR, 2016d. *Biopotraviny*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-3-8].

Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/biopotraviny-1/>

MZE ČR, 2016c. *Národní program podpory potravin - KLASA*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-3-8]. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/narodni-program-podpory-potravin-klasa/>

MZE ČR, 2016d. *Regionální potraviny*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-3-8].

Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/regionalni-potraviny/>

MZE ČR, 2016e. *Přehled ekologických subjektů/ekologický chov včel*. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2016-3-8].

Dostupné z: <http://eagri.cz/public/app/eagriapp/EKO/Prehled>

STŘEDOČESKÝ KRAJ, 2015. *Půda a zemědělství, 2015*. [online]. [cit. 2016-1-3].

Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/zivotni-prostredi/zemedelstvi>

ÚZEI, 2014. *Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR*. [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupné z: [https://eagri.cz/public/web/file/303544/Zprava o trhu s biopotravinami za rok pdf.>](https://eagri.cz/public/web/file/303544/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_pdf.>)

ÚZEI, 2015. *Tisková zpráva. Statistické šetření ekologického zemědělství*. [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/2016/statisticka-setreni-ekologickeho-zemedelstvi-ek5>>

VČELAŘSKÉ NOVINY, 2016. *Tisíc let starý med ze dne 3. 4. 2012* [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupné z: <http://www.vcelarskenoviny.cz/zajimavosti/322-tisic-let-stary-med.html>>

VORLÍČEK, P., 2010. *Ekologické zemědělství bude kontrolovat i ÚKZÚS*. Tisková zpráva Ministerstva zemědělství ČR. 07. 01. 2010. [online]. [cit. 2016-1-3]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2010_ekologicke-zemedelstvi-bude-kontrolovat.htm>

Česko. Vyhláška č. 16/2016 Sb., *o značení ekologické produkce*. [online]. [cit. 2016-4-3]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_vyhlaska-2006-16-strukturalnipolitika.html>

Vyhláška č. 76/2003 Sb., *kteou se stanoví požadavky na přírodní sladila, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kaka a s cukrem, čokoládu, čokoládové cukroviny, ve znění vyhlášky č. 43/2005 Sb.* [online]. [cit. 2016-4-2]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_vyhlaska-2003-76-potraviny.html>

Česko. Zákon č. 242/2000 Sb., *o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů*. [online]. [cit. 2016-4-4]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-2000-242-viceoblasti.html>

Zákon č. 586/1992 Sb., *o daních z příjmů*. [online]. [cit. 2016-4-4]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>>

ZDRAVÁ POTRAVINA, 2016. *Seznám ěček*. [online]. [cit. 2016-4-4]. Dostupné z: <http://www.zdravapotravina.cz/seznam-ecek>

8 Seznam použitých zákonů, zkratek

8.1 Seznam použitých právních předpisů

Nařízení Evropské Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů.

Vyhláška č. 16/2016 Sb., o značení ekologické produkce, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství.

Vyhláška č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky na přírodní sladila, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu, čokoládové cukroviny, ve znění vyhlášky č. 43/2005 Sb.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů.

8.2 Seznam ostatních zkratek

ABCERT AG	Kontrolní organizace ekologického zemědělství
Apis mellifera	včela střeoevropská medonosná
BIOKONT CZ, s.r.o.	Kontrolní organizace ekologického zemědělství
ČR	Česká republika
ČKT	Česká tisková kancelář
EZ	ekologické zemědělství
HZS	hasičský záchranný sbor

CHKO	chráněná krajinná oblast
KEZ o.p.s.	Kontrolní organizace ekologického zemědělství
MZe ČR	Ministerstvo zemědělství České republiky
REP	Registr ekonomických podnikatelů
TZ	Tisková zpráva
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informatiky
Varroáza, tzv. Varroa destructor	onemocnění včelího plodu

9 Přílohy

PŘÍLOHA A – Průvodní dopis

Dobrý den,

dovolte mi, abych se Vám představila. Jmenuji se Bc. Libuše Fialová, jsem studentkou České zemědělské univerzity v Praze, Provozně ekonomické fakulty, obor Veřejná správa a regionální rozvoj.

Součástí ukončení studia je diplomová práce, jejímž tématem je „Obchod s bioprodukty, biopotravinami a ostatními bioprodukty“. Ve své diplomové práci provádím průzkum na území Středočeského kraje v oblasti prvovýroby a následné distribuce ekologické produkce s označením „bio“. Proto bych Vás chtěla požádat o vyplnění přiloženého dotazníku. Předpokládaná doba vyplnění je dle okolností cca 10 minut.

Dotazník je zcela anonymní a výsledky budou zveřejněny pouze jako celek, nespojovaný s konkrétním produktem, osobou či organizací.

Děkuji za ochotu a spolupráci.

S přáním hezkých dnů

Bc. Libuše Fialová

DOTAZNÍK

1. Víte, co znamená označení „bio“?

ano

ne

Jiná odpověď:

2. Máte zájem o „bio“ produkty či „bio“ potraviny?

ano

ne

nevím

3. Znáte podmínky, které musí splňovat ochranná „bio“ známka (tzv. „biozebra“)?

ano

ne

Jiná odpověď:

4. Poznáte označení „bio“ produktů a „bio“ potravin (viz. obrázky č. 1 a 2)?

Obrázek č. 1: Označení produktu ekologického zemědělství – „bio“ známka, tzv. BIOZEBRA

Obrázek č. 2: Logo EU pro ekologickou produkci, tzv. zelený list

znám oba znaky

znám obrázek č. 1

znám obrázek č. 2

neznám ani jeden znak

5. Jste ochotni připlatit si za produkty v „bio“ kvalitě?

ano

ne

Jiná odpověď:

→ je-li Vaše odpověď ano, kolik jste ochoten/ochotna připlatit?

- 10 – 30 Kč
- 40 – 70 Kč
- 100 a více

6. Máte ve svém nejbližším okolí možnost nákupu „bio“ potravin či „bio“ produktů?

- ano
- ne
- nevím

7. Jakou kvalitu „bio“ výrobků preferujete?

- „bio“ certifikát
- ruční práce
- chemicky neošetřené (*tzn. povrchy produktů v „bio“ kvalitě nejsou chemicky ošetřené – příklad: kůra z chemicky neošetřených citrusů*)
- chemicky nepřihnojené (*tzn. při prvovýrobě „bio“ produktů nejsou použita chemická hnojiva a je tedy upřednostněna kvalita nad kvantitou, povoleny jsou pouze organické hnojiva*)
- lokální/místní produkce

Jiná odpověď:

8. Máte zájem o med označený „bio“ známkou?

- ano
- ne
- nevím

10

9. Máte zájem o koupi medu přímo od včelaře?

- ano
- ne
- nevím

10. Máte možnost ve svém nejbližším okolí koupit med přímo od včelaře?

- ano
- ne
- nevím

11. Máte včelaře v rodině nebo ve svém nejbližším okolí?

- ano
- ne

Jiná odpověď:

12. Kde kupujete med?

- přímo od včelaře
- přes internet
- na farmářských trzích, vánočních trzích atd.
- v prodejnách se zdravou výživou
- v maloobchodních řetězcích

Jiná odpověď:

13. Jaká forma prodeje medu je Vám nejbližší?

- ze dvora (přímo od včelaře)
- v malých místních prodejnách
- v supermarketu
- v běžné obchodní síti
- při akcích (např.: vánoční trhy, farmářské trhy atd.)

Jiná odpověď:

14. Znáte podmínky tzv. „prodeje ze dvora“?

→ Pod pojmem „prodej ze dvora“ se rozumí prodej malého množství vlastních produktů z prvovýroby chovatelem ve svém hospodářství přímo spotřebiteli pro spotřebu v jeho domácnosti. (zdroj: www.lokalni-ekonomika.cz)

- ano
- ne
- nevím

15. Máte ve svém okolí možnost nákupu ze dvora?

- ano
- ne
- nevím

16. Máte zájem o další včelí produkty?

- ano
- ne

→ je-li odpověď ano, o které produkty máte zájem?

- medovina
- svíčky
- pyl
- kosmetika
- propolis
- mateří kašička

Jiná odpověď:

17. Víte, že med neobsahuje žádný tuk a ani cholesterol?

- ano
- ne

Jiná odpověď:

18. Víte, že kvalitní med se nikdy nezkazí?

- ano
- ne

Jiná odpověď:

19. Jaká je roční spotřeba medu Vaší domácnosti (v kg)?

- 1-3
- 4-7
- 8-11
- 12-15
- 16 a více

20. Za jakou cenu kupujete 1kg medu (v Kč)?

- 70 – 100
- 101 – 130
- 131 – 150
- 151 – 170
- 171 – 200
- 201 a více
- neplatím

21. Podle kterých kritérií se rozhodujete pro nákup medu?

- cena
- kvalita
- informace na etiketě
- vzhled
- obal
- vlastní zkušenost
- dle reference
- reklama

Jiná odpověď:

Co si představujete pod pojmem kvalitní med?

- med označený známkou „bio“ kvality
- med přímo od včelaře
- med s označením „Český med“
- med s vyšší cenou
- med s certifikátem kvality

Jiná odpověď:

22. Je pro Vás důležité označení kvality medu?

- ano
- ne
- neřeším

23. Jaká konzistence medu Vám vyhovuje?

- tekutý
- zkrystalizovaný/zcukernatělý
- pastovaný
- neřeším konzistenci

24. Kolik je Vám let?

- 15 – 25
- 26 – 35
- 36 – 45
- 46 – 55
- 56 – 65
- 66 a více
- nechci odpovídat

25. Jakého jste pohlaví?

- žena
- muž
- nechci odpovídat

26. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní
- střední bez maturity/ vyučen
- střední s maturitou
- vysokoškolské

27. Jaký je celkový čistý příjem Vaší rodiny (v Kč)?

- do 15.000
- 15.001 – 20.000
- 20.001 – 30.000
- 30.001 – 40.000
- 40.001 – 50.000
- 50.001 a více

28. V jakém kraji bydlíte?

- Hlavní město Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj

- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj
- Královéhradecký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Olomoucký kraj
- Zlínský kraj
- Moravskoslezský kraj

Velmi si vážím Vašeho času vloženého do vyplnění dotazníku. Cílem tohoto dotazníku je zjištění priorit spotřebitelů při samotném nákupu „bio“ produktů, „bio“ potravin, medu a výrobků z něj. Výsledky budou použity pouze pro účely diplomové práce.

Děkuji za Váš čas.

PŘÍLOHA C – Příloha č. 1 k vyhlášce č. 16/2006 Sb. (Vzor žádosti o registraci)

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo zemědělství

Žádost o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství

Číslo jednací ¹⁾

Datum příjmu žádosti ¹⁾

Těšnov 17
117 05 Praha 1
info: 221 812 025
www.eagri.cz

Povaha činnosti v ekologickém zemědělství²⁾

- Ekologický podnikatel (zemědělec)
- Výrobce biopotravin
- Osoba uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu (obchodník, dovozce, vývozce)
- Výrobce nebo dodavatel ekologických krmiv
- Výrobce nebo dodavatel ekologického rozmnožovacího materiálu
- Ekologický chovatel včel
- Jiná povaha činnosti (např. ekol. pěstitel hub, ekol. chovatel ryb, ekol. sběrač volně rostoucích rostlin) - uveďte:

1. Údaje o žadateli

1. Obchodní firma vč. právní formy/Název 2. Identifikační číslo 3. FO PO³⁾

4. Příjmení žadatele 5. Jméno/a žadatele 6. Rodné číslo/Datum narození

7. Adresa sídla/trv. pobytu fyzické osoby - Ulice 8. Číslo popisné 9. Číslo orientační 10. Obec

11. Část obce, městská část 12. PSČ 13. Příslušná Agentura pro zemědělství a venkov⁴⁾

14. Telefon 15. Webové stránky 16. E-mail

17. Státní občanství 18. Adresa bydliště cizince mimo území ČR

19. Jméno/a a příjmení člena/ů statutárního orgánu PO 20. Adresa organizační složky zahraniční PO a jméno vedoucího

21. Adresa místa trvalého pobytu člena/ů statutárního orgánu PO

2. Adresa pro doručování (je-li odlišná od adresy sídla nebo trv. pobytu fyzické osoby)

23. Adresa - Ulice 24. Číslo popisné 25. Číslo orientační 26. Obec

27. Část obce, městská část 28. Kraj (dle NUTS-3) 29. PSČ

3. Kontrolní organizace (název kontrolní organizace, se kterou má žadatel uzavřenou smlouvu o kontrole a certifikaci)

30. Název kontrolní organizace

Zdroj: MZe ČR, 2016

4. Údaje o provozní jednotce

31.Název (označení) provozní jednotky	32.Adresa - Ulice	33.Číslo popisné	34.Číslo orientační
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
35.Obec	36.PSČ	37.Odpovědná osoba	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
38.Registrační číslo hospodářství ¹²⁾	40.Registrační číslo včelaře ²⁾	41.Číslo stanoviště ²⁾	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
42.Parcelní číslo dle KN, název/kód KÚ stanoviště ²⁾	43.Název stanoviště ²⁾	44.Počet včelstev na stanovišti ²⁾	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	

V případě většího množství údajů pod čísly 38.-44. napište další údaje na samostatnou přílohu.

5. Údaje o půdě⁴⁾ Do systému EZ chci zařadit:

45.Všechny PB/DPB evidované v LPIS⁵⁾

46.Pouze vybrané PB/DPB, a to:

47.Ornou půdu:	Vše	Pouze vybrané ⁷⁾	50.Vínice:	Vše	Pouze vybrané ⁷⁾
☐	☐	☐	☐	☐	☐
48.Travní porosty:	Vše	Pouze vybrané ⁷⁾	51.Chmelnice:	Vše	Pouze vybrané ⁷⁾
☐	☐	☐	☐	☐	☐
49.Sady:	Vše	Pouze vybrané ⁷⁾	52.Zelin. zahradu:	Vše	Pouze vybrané ⁷⁾
☐	☐	☐	☐	☐	☐
			53.Jinou kulturu:	Vše	Pouze vybrané ⁷⁾
			☐	☐	☐

54.Ostatní plochu (půda nebo vodní plocha mimo LPIS)^{2) 12)}

6. Způsob uvádění biopotravin a bioproduktů do oběhu⁹⁾

55.Obchod 56.Dovoz 57.Vývoz

I. V (místo)

II. Datum (den, měsíc, rok)

III. Razítko a podpis žadatele¹⁰⁾

IV. Připojené přílohy

- P1 Potvrzení o vstupní kontrole podle § 6 odst. 5 zákona č. 242/2000 Sb. zašle kontrolní organizace¹¹⁾
- P2 Osvědčení o zápisu do evidence zeměd. podnikatele podle § 6 odst. 5 zákona č. 242/2000 Sb.⁴⁾

¹⁾ žadatel nevyplňuje/datum příjmu bezchybné žádosti je zároveň datem registrace

²⁾ žadatel zaškrtně jednu nebo více možností, které hodlá provozovat

³⁾ žadatel zaškrtně FO - fyzická osoba nebo PO - právnická osoba

⁴⁾ vyplní ekologický podnikatel (zemědělec)

⁵⁾ vyplní pouze ekologický chovatel včel

⁶⁾ pokud žadatel zaškrtně, dále již nic nevyplňuje pod čísly 46.-53.

⁷⁾ vybrané PB/DPB ekologický podnikatel nahlásí své kontrolní organizaci

⁸⁾ půda mimo LPIS evidovaná podle katastru nemovitostí, parcelní čísla subjekt nahlásí příslušné kontrolní organizaci

⁹⁾ vyplní pouze osoba uvádějící biopotravinu a bioprodukty do oběhu

¹⁰⁾ tímto podpisem se žadatel ve smyslu čl. 63 odst. 3 písm. d) nařízení Komise (ES) č. 889/2008 zavazuje, že bude provádět činnost v souladu s ustanoveními nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008

¹¹⁾ vyplněním žadatel potvrzuje, že v podniku byla provedena vstupní kontrola, její potvrzení bude na MZe zasláno příslušnou kontrolní organizací

¹²⁾ vyplní ekologický chovatel ryb, pokud má vodní plochu evidovanou jako provozovnu v Ústřední evidenci zvířat

¹³⁾ vyplní ekologický chovatel ryb, pokud nevyplnil registrační číslo hospodářství pod údajem č. 38

PŘÍLOHA D – Příloha č. 2 k vyhlášce č. 16/2006 Sb. (Grafický znak, kterým se označí bioprodukt, biopotravina a ostatní bioprodukt)

Grafický znak, kterým se označí bioprodukt, biopotravina a ostatní bioprodukt

Značka – popis barev a písma

Černobílá verze

Barevná verze

POUŽITÉ PÍSMO

AvantGarGotItcTEECOn

SPECIFIKACE POUŽITÝCH BAREV

PRO OFFSET:

tmavě zelená barva: PANTONE GREEN 100 % (CMYK: 100/0/100/0)

světle zelená barva: PANTONE č. 361 – A, (CMYK: 25/0/25/0)

PRO APLIKACI FOLÍ:

tmavě zelená: PMF série 500 č. 572

světle zelená: PMF série 500 č. 574

Zdroj: Vyhláška č. 16/2006 Sb.

PŘÍLOHA E – Příručka: Jak se připravit na řádnou ohlášenou kontrolu pro ekologické zemědělce, vinaře, sadaře, včelaře ...

Biokont CZ, s.r.o.

Kontrola ekologického zemědělství - Inspekce a certifikace BIO
Měříčkova 34, 621 00 BRNO, ČESKÁ REPUBLIKA
Kanceláře Brno, Kotlářská 53; Pracovní doba: Po-Pá 7:30-11:30 a 12:00-16:00 h

Prosinec 2015

Jak a co si připravit na řádnou ohlášenou kontrolu ekologické zemědělce, vinaře, sadaře, včelaře...
(trvale buďte stejně připraveni i na úřední nebo jinou neohlášenou kontrolu), zajistěte také přítomnost odpovědné osoby:

1. Věrohodný popis provozní jednotky (i jiné zemědělské výroby v téže oblasti) včetně vlastního kontrolního systému a opatření při zjištěných neshodách s NR (**nezapomínejte na aktualizaci** podle skutečnosti).
2. Osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele nebo výpis z Obchodního rejstříku.
3. Protokoly a záznamy z kontrol jiných kontrolních orgánů se vztahem k EZ.
4. Dříve zjištěné neshody/nesoulad, rizika – plnění nápravných opatření a termínů.
5. Evidence o pozemcích - karty honů (produkčních bloků); **vzory** jsou na www.biokont.cz; Evidence pro zemědělce.
6. Výměry, seznam všech pozemků, půdních bloků...(LPIS i mimo), fyzická kontrola.
7. Mapu s vyznačením všech pozemků (honů, produkčních/půdních bloků) a provozních budov (stájí, skladů...).
8. Plán osevní a hnojení pro tento rok (F-101/102/ formulář je na www.biokont.cz).
9. Přihlášku k certifikaci pro každý rok (pokud se Vás již týká /každý rok/, F-111 formulář je na www.biokont.cz).
10. Evidence o provedeném hnojení (uchovává se min. 10 let), hnojiště, močůvkové jímky.
11. Evidence používání přípravků na ochranu rostlin, místo použití, i když nepoužíváte POR (uchovává se min. 10 let).
12. Evidence zvířat = evidenční karty zvířat (stájový registr, centrální evidence, záznamy o chovu, smlouvy o výpasu - odchovu), F-103 je na www.biokont.cz. Pozor na označení a úpravy zvířat (odrohoování, krácení ocasů, atd.).
13. Evidence provedených zásahů na zvířatech (Výjimky MZe a NK 889/2008 čl. 18)
14. Evidence o léčení zvířat, včetně ochranných lhůt.
15. Evidence o krmení zvířat, zásoby krmiv, napájení. Receptury – složení používaných lizů, premixů, krmných směsí.
16. Evidence doby přístupu zvířat na pastvu, do výběhu (u vazného ustájení).
17. Evidence stížností třetích osob (reklamační řád).
18. Provozní, účetní záznamy (účetnictví nebo daňová evidence) musí být v jednotce umožňující kontrolu (uchovávají se min. 5 let). **Na přijaté faktury** (rubu) musí být Váš záznam o provedené kontrole vstupů, nákupů = datum a podpis (NK 889/2008 čl. 66). U BIO zkontrolujte kód kontrolní organizace a přiloženou kopii platného certifikátu a příloh dodavatele - Čl. 23 a 24 NR 834/2007. V době nákupu musí být certifikát platný. **Na vydaných fakturách** (dodacích listech) musí být označení BIO (PO) a uveden kód CZ-BIO-003 (odběratelům přiložte kopii platného certifikátu s přílohou). Loga ES, ČR. a informace o původu použitých biosurovin jsou na etiketách povinné. Pod logem ES (v zorném poli) musí být kód CZ-BIO-003 a pod kódem Země původu ČR /nebo EU/ (Čl. 24 NR 834/2007). Loga si můžete stáhnout na www.biokont.cz odkaz Loga – značky shody.
19. Přehled množstevních toků bioprodukce, křížová shoda = výroba, nákup - vlastní spotřeba, prodej.
20. Evidence-deník prodeje z farmy (pokud provádíte prodej konečnému spotřebiteli).
21. Skladovou evidenci (skladové karty, skladovací řád).
22. Evidence o čištění skladů, strojů...
23. Veškeré udělené výjimky a plán opatření aby podnik po uplynutí platnosti výjimek plně vyhovoval.
24. Pokud kromě ekologického zemědělství provozujete i jinou zemědělskou výrobu-konvenční hospodářství v téže oblasti, připravte směrnice a předpisy o oddělení. Kontrole podléhá i tato provozní jednotka včetně pozemků.
25. Upozorňujeme na havarijní plán (pokud skladujete nebo nakládáte se závadnými látkami).
26. Upozorňujeme na pohotovostní plán – týká se chovatelů zvířat.
27. Kontakty – čísla Vašeho telefonu, mobilu, e-mail, uživatelské jméno datové schránky (pokud máte).
28. Upozorňujeme na nutnost oznámení (registrace): potravinářského podniku o zahájení výkonu předmětu činnosti SZPI (více na www.szpi.gov.cz Státní zemědělská a potravinářská inspekce), pro potraviny živočišného původu také SVS www.svs.cz (Státní veterinární správa); pro krmiva, osiva, hnojiva, chmelnice, vinice, sady ÚKZÚZ www.ukzuz.cz (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský).
29. **Chovatelé včel:** Zejména údaje o umístění včelstev, původu včelstev, o ošetřování a krmení včelstev, odstranění nástavků a vytáčení medu, množství získaného medu, vosku, propolisu, mateří kašičky, evidenci o léčení atd.

Pokud máte vážný důvod pro změnu termínu řádné kontroly, dohodněte si náhradní termín přímo s inspektorem Biokontu. Mějte však na paměti, že inspektor si naplánoval soustavnou řadu kontrol v dané oblasti. U každého zemědělce musí být provedena jednou za rok řádná, ohlášená kontrola; u výjimek podle čl. 95 NK 889/2008 2x/rok. Dále musí být provedeny podle rizik nebo nařízení, další ohlášené nebo neohlášené kontroly (NK 392/2013 čl.92c odst. 2.), v různém rozsahu a zaměření. Důkladně se seznamte s Metodickými pokyny MZe ČR www.biokont.cz. Jestliže nesouhlasíte s přiděleným inspektorem u řádné kontroly, máte oprávněné námitky, sdělte to ihned vedení Biokont CZ, s.r.o. Upozorňujeme Vás také na Vaše právo vznést námitky nebo nesouhlas s provedenou kontrolou Biokontu. Vaše oprávněné námitky budou řešeny, pokud je doručíte písemně (podepsané oprávněnou osobou) vedení Biokontu do 14 dnů ode dne provedení kontroly. **Prosíme Vás o včasné úhrady námi vystavených faktur.**

Přejeme Vám plynulý průběh kontrol bez stresů a neshod s inspektory Biokontu

IČ: 269 78 474 www.biokont.cz www.biokont.sk Telefon / fax: +420 541 212 308; +420 545 225 565
DIČ: CZ26978474 info@biokont.cz info@biokont.sk Mobil +420 606 605 728
Mezinárodní kód: CZ-BIO-003 SK-BIO-003 Strana 1 z 1

PŘÍLOHA F – Seznam zastupujících organizací a včelařských družstev v České republice

Organizace	Kontakt
Český svaz včelařů, o.s.	info@vcelarstvi.cz
Pracovní spolčenost nástavkových včelařů CZ	info@n-vcelarstvi.cz
Dadantklub	cimala@vcelimed.cz
Sdružení včelařů Zlatníky	
Výzkumný ústav včelařský, s.r.o.	beedol@beedol.cz
APIS – včelařské družstvo	
Apicentrum vzdělávání Václava Jakše	apicentrum@apicentrum.cz
Mendelova společnost pro včelařský výzkum (o.s.), oddělení včelařství, Mendelova univerzita	

Zdroj: vlastní zpracování dle příručky: Český včelařský (program pro období 2014 – 2016), MZe ČR

PŘÍLOHA G – Počet ekofarek a výměra celkové plochy v ekologickém zemědělství, v krajích ČR (rok 2014)

Kraj	Počet ekofarek	Výměra celkové plochy v EZ	
		(ha)	(%)
Jihočeský	529	69 079,6	14,5
Karlovarský	208	55 639,6	11,7
Moravskoslezský	381	54 643,0	11,5
Plzeňský	414	53 628,1	11,3
Ústecký	249	43 912,2	9,2
Olomoucký	245	37 937,3	8,0
Zlínský	354	36 939,7	7,8
Liberecký	228	32 153,3	6,7
Královéhradecký	222	21 564,9	4,5
Vysočina	339	21 555,7	4,5
Jihomoravský	328	17 364,6	3,6
Středočeský	260	17 251,8	3,6
Pardubický	163	14 772,9	3,1
Hl. m. Praha	6	35,7	0,0
Celkem	3 926	476 478,4	100,0

Zdroj: MZe ČR 2014b

PŘÍLOHA H – Seznam ekofarem ve Středočeském kraji ČR (rok 2016)

Farmy s prodejem ze dvora ve středočeském kraji a okolí Prahy:
Ivo Koudelka
Ke Kalinovu mlýnu 34, Ořech
Telefon: 603 446 943
E-mail: iikk@seznam.cz
www.cerstvebedynky.cz
Nabídka: zelenina, bylinky, sazenice, květiny, vejce
Dana Jeřábková
Boční 371, Nučice
Telefon: 723 673 387
E-mail: djerabkova@e-mail.cz
www.medovypernik.cz
Nabídka: medový perník
Ekofarma Abatis
Zvole u Prahy 319
Telefon: 775 222 602, 257 761 763
E-mail: ekofarma@abatis.cz
www.eko-farma.cz
Nabídka: BIO vejce, zelenina, brambory, obiloviny
Petr Bečan
Brtnice 93, Velké Popovice
Telefon: 775 020 218
E-mail: marmelady@centrum.cz
Nabídka: domácí marmelády
Klobásový ráj
V zahradách 1256, Rudná
Telefon: 723 281 667
Nabídka: domácí uzeniny (jitrnice, tlačěnka, špekáčky, slanina)
Dobrá farma
Spojovací 24, Máslovice
Telefon: 777 744 332
E-mail: info@dobrafarma.cz
www.dobrafarma.cz
Nabídka: čerstvé mléčné výrobky, vejce, maso, ovoce a zelenina, mouka, mošt
Statek Dvořák
Zlatníky 14, Dolní Břežany
Telefon: 733 703 961
www.nosnice.cz
Nabídka: vejce, med, domácí marmelády, mošty, šťávy
Němcova farma Radonice
Růžičkova 76, Radonice

Telefon: 602 217 209
E-mail: s.nemec@seznam.cz
www.mlekrad.cz, www.mlekozfarmy.cz
Nabídka: čerstvé mléko, sýry, tvaroh, jogurty
Ovocnářská a Vinařská farma Slaný
Lázenská 1712, Slaný
Telefon: 739 035 475
Nabídka: ovoce (jablka, broskve, meruňky, třešně,...), zelenina, ovocné mošty
Farma Jitřenka
Pozdeň 152, Pozdeň
Telefon: 608 970 884
Nabídka: selské mléko, podmásli, kefir, Balounův sýr, uzený sýr, tvaroh, jogurty
Včelařství a zahradnictví Nový Knín
Sudovická 256, Nový Knín
Telefon: 608 280 379
Nabídka: včelí med, sazenice
Včelí farma Buši
Pražského povstání 1995, Benešov
Telefon: 775 106 257
Web: www.buricek.webnode.cz
Nabídka: med, propolis, sušené byliny (mateřídouška, meduňka, třezalka)
Rodinná farma Václav Matoušek
Mračská 1, Čerčany
Telefon: 317 777 371
Web: www.farmacercany.blogspot.com
Nabídka: vejce
Kunratické jahody
V Jahodách 77, Praha 4 Kunratice
Telefon: 244 910 834
E-mail: jirijakoubek@mbox.vol.cz
Nabídka: jahody
Biofarma Zelený Dvůr
Národních hrdinů 73, Praha 9 - Dolní Počernice
Telefon: 225 301 812
E-mail: biofarma@zelenydvur.cz
www.zelenydvur.cz/biofarma
Nabídka: jehněčí a hovězí maso

Zdroj: Farmy s prodejem ze dvora ve Středočeském kraji, 2016